

P O E S I A I P O È T I C A
E N E L S " F E N Ò M E N S " D ' A R A T

TESI DOCTORAL

JAUME ALMIRALL I SARDÀ

DIRECTOR: DR. CARLES MIRALLES I SOLÀ

UNIVERSITAT DE BARCELONA
FACULTAT DE FILOLOGIA
1 9 9 2

5.2 Nocions negatives

De la mateixa manera que al llarg del poema d'Arat es va perfilant una caracterització de la poesia com a activitat erudita i laboriosa que coincideix amb les declaracions programàtiques, més o menys explícites, d'altres poetes hel·lenístics, així també diversos passatges de l'obra són susceptibles de ser interpretats com a advertiments dissuasoris des del punt de vista de la poètica propugnada per l'autor: escenes d'extensió diversa resulten evocadores de nocions que cal considerar negatives des de la perspectiva del poeta. D'aquestes nocions negatives, la principal, atès que es presenta amb notable insistència i molt ben caracteritzada, és

5.2.1 La grandària desmesurada

Ja hem mostrat més amunt⁵⁵⁸ com les descripcions de les constel·lacions del Dragó i de l'Agenollat evoquen en el lector, respectivament, els personatges de Polifem i d'Ulisses, tal i com són representats a l'Odissea. Ara bé, en els Fenòmens, la figura d'Ulisses juga, segons hem cregut interpretar, un paper d'extraordinària importància, puix que simbolitza una de les característiques essencials de la poètica que l'obra mateixa va perfilant: la lenta i sàvia laboriositat compositiva. Per això, no ha de sorprendre que l'escena de Polifem burlat per Ulisses, entrevista gairebé al començament del poema, tingui alguna

558. Capítol 4.2 §6.

significació programàtica important. La descripció del Dragó insisteix especialment, segons vèiem, en la extraordinària grandària del monstre, en el seu inacabable entortolligament. La figura del sofert personatge anònim, al seu torn, calciga la testa del Dragó, en actitud ciarament triomfant. Vet aquí, pensem, la representació metafòrica d'un dels principis elementals de la poètica hel·lenística: la brevetat com a exigència consubstancial de l'art savi i minuciós en què s'ha convertit la poesia. La insistència amb què Cal·límac formula aquest mateix principi, amb matges de renovada expressivitat⁵⁵⁹, és una prova suficientment eloqüent de la importància d'aquest aspecte de la poètica. Els intèrprets moderns han aconseguit precisar notablement l'abast d'aquesta crítica a l'obra de grans dimensions⁵⁶⁰: la polèmica va dirigida no contra l'obra extensa, pel fet de ser-ho, sinó contra les obres que, imitant òrdament la forma compositiva dels poemes homèrics, desenvolupen un tema unitari al llarg de milers de versos. Amb els Ætia, Cal·límac ofereix precisament una mostra indiscutible de la poesia propugnada com a alternativa a aquell tipus d'obres monòtones i interminables: sota un plantejament aparentment unitari, es presenta un poema d'una varietat extraordinària,

559. Especialment, en el pròleg dels Ætia, en el final de l'Himne a Apollo i en l'epigrama XXVIII. Vegi's Wimmel, Kallimachos in Rom, pp. 71-123.

560. Vegi's, per exemple, D. L. Clayman, «The Origins of Greek Literary Criticism and the Aitia Prologue», WS XI 1977, 27-34. Ens han resultat especialment útils les observacions fetes pel professor G. Tarditi en el curs citat més amunt (pàg. 32): aquí les seguim molt d'aprop.

organitzat en episodis relativament breus que s'articulen entre ells amb estudiat artifici. Es en aquest sentit, justament, que cal interpretar la preferència demostrada pels hel·lenístics envers Hesiode; i és oportú recordar, ara, que l'elogi cal·límaqueu d'Arat pren com a referència precisament l'obra d'Hesiode.

Aquest mateix és, doncs, en el peculiar llenguatge al·lusiú d'Arat, el principi poètic representat per l'escena de l'Agenollat que triomfa sobre el Dragó. La caracterització d'aquest monstre resulta notablement adequada al seu significat simbòlic, ja que és fàcil veure en la interminable sinuositat del seu cos una expressiva equivalència del ποίνηε κυκλικόν cal·límaqueu; a més, el moviment descrit per l'enorme constel·lació s'expressa amb un verb, εἰλεῖται (v. 46), que pot recordar també el cargolar d'un rotlle d'escriure. I, d'altra banda, tal vegada calgui afegir una observació en aquest sentit a la caracterització de l'Agenollat. Com hem vist, si l'esforçada figura evoca Ulisses, l'expressió ὄσπον ἐπ' ὄργων (v. 69) no pot deixar de recordar-nos l'estaca amb què l'heroi subjuga Polifem. El detall d'una arma tan petita usada per vèncer el monstruós gegant sembla haver cridat l'atenció del poeta: amb l'evocació de l'instrument del triomf, potser ha volgut simbolitzar, també mitjançant una referència al suport físic de la poesia, la decisiva importància programàtica de la brevetat. ¿Caldrà afegir que tampoc devia passar desapercebut a Arat que l'estaca havia

estat minuciosament allisada⁵⁶¹, i que en aquest detall havia de trobar-hi, així mateix, l'equivalència d'una noció poètica tan fonamental com és el refinament?

J. Martin anota que l'expressió no comporta la més mínima noció de mesura: "L'ὄργια n'est pas ici, ni au v. 196, une unité de mesure. Elle désigne seulement, par un retour à l'étymologie (cf. ὀρέγω), les bras étendus en croix."⁵⁶² L'art poètica hellenística consisteix també en això, efectivament, i Arat dona mostres d'un notable gust per aquestes pràctiques poètico-filològiques; però el recurs de l'allusivitat, essencial en la poesia hellenística, confereix als textos més d'un nivell de lectura: hi ha allò que els versos diuen, i, a més, pot haver-hi també una altra cosa que les paraules han arrossegat amb elles del lloc d'on han estat tretes. Així --pensem-- l'expressió odisseica emprada en aquest passatge es refereix a la postura de la figura de l'Agemollat, però al mateix temps, en virtut de l'evocació de l'estaca d'Ulisses, i del complex de nocions associades a aquest personatge en el poema arateu, l'esmentada expressió es refereix al principi poètic de la brevetat.

Serà oportú recordar aquí que, segons hem vist a la primera part, també la cèlebre endevinalla virgiliana

dic quibus in terris (et eris mihi magnus Apollo)

561. Odisseia IX 325:

τοῦ μὲν ὄσον τ' ὄργια ἐγὼν ἀπίκοφα παραστές,
καὶ παρέθηξ' ἐτάροισιν, ἀποκῦναι δ' ἐκέλευσε·
οἱ δ' ὀμαλὸν ποίησαν ἐγὼ δ' ἐθόωσα παραστές
ἄκρον.

562. Arati Phaenomena, ad loc.

tris pateat cœli spatium amplius ulnas.

admet com a solució "els Fenòmens d'Arat", considerats com a llibre, com a objecte mesurable (i mesurable, precisament, en brases)⁵⁶³: la brevetat de l'obra és al·ludida implícitament com a mèrit característic, i en ella rau precisament la gràcia de la paradoxa virgiliana.

Una última observació sobre aquest passatge pot contribuir encara a mostrar com la coincidència entre Arat i Cal·límac a propòsit dels principis de la poètica pot manifestar-se fins i tot en l'ús d'unes mateixes imatges simbòliques. I és que la comparació amb què s'inicia la descripció del Dragó, οἷν ποταμοῖο ἀπορρώξ (v. 45), coincideix amb una de les metàfores (el riu cabalós) que el poeta dels Ætia utilitza per desacreditar la poesia de pretensions èpiques, monòtons, desproporcionada i fàtua:

Ἄσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος, ἀλλὰ τὰ πολλά
λύματα γῆς καὶ πολλὸν ἐφ' ὕδατι συρφετὸν ἔλακκι⁵⁶⁴.

Els versos 612b-618a constitueixen una nova caracterització de la figura de l'Agonolat:

μόνην δ' ἐπὶ Χηλαὶ ἄγουσιν
δεξιτερὴν κνήμην, αὐτῆς ἐπιγουνίδος ἄχρισ,

563. Vegi's pàg. 66 s. i article de Hofmann citat en nota 137.

564. In Apoll. 108 s.

αἰεὶ γυνῆ, αἰεὶ δὲ Λύρη παραπληθῆτος,
 ὄντινα τοῦτον ἄϊστον ὑπουρανίων σιδάλων,
 ἀμφοτέρων δύνοντα καὶ εἰ ἐτέρης ἀνιόντα
 πολλάκις αὐτονοχὲι θησίμεθα.

El passatge forma part de la descripció de les diverses seccions d'aquesta figura que van apareixent simultàniament amb d'altres constel·lacions. D'antuvi, resulta sorprenent la repetició d'algunes de les característiques de l'Agonolat: la flexió de les cames que el distingeix (αἰεὶ γυνῆ), la proximitat de la Lira (αἰεὶ Λύρη παραπληθῆτος) i l'anonimat (ἄϊστον). Però aquests detalls reforcen en la ment del lector la identificació d'aquesta figura amb Ulisses i li recorden que es tracta d'una metàfora de la poesia elaborada.

Ara bé, el sentit d'aquesta nova caracterització, d'aquest recordatori d'un dels principis fonamentals de la poètica aratea, potser queda definitivament revelat per efecte del contrast radical que s'opera entre aquest passatge i l'escena que ve immediatament a continuació en el poema (vv. 634-646):

καμπαὶ δ' ἄν Ποταμοῖο καὶ αὐτίκ' ἐπρχόμενοι
 Σχορπίου ἐμπύοιεν εὐρροῦ ὠκεανοῖο· 635
 ὃς καὶ ἐπρχόμενος φοβέει μέγαν Ἰρίωνα.
 Ἄρτεμις ἰλήκοι προτέρων λόγος, οἳ μιν ἔφαντο
 ἐκῆσαι πέλοισι, Χίψ ὅτε θηρία πάντα
καρτερὸς Ἰρίων σιβαρῆ ἐπέκοπτε κορύνη,
 θήρης ἀρνύμενος κείνῃ χάριν Οἰνοπίωνι. 640
 ἢ δὲ οἱ ἑαυτῆς ἐπετείλατο θηρίον ἄλλο,

νήσου ἐναρρήξατο μέσας ἐκτέρως κολώνας,
σκορπίον, ὃς ῥά μιν οὔτε καὶ ἔκτανε πολλὸν ἔοντα
πλειότερος προφανής, ἐπεὶ Ἄρτεμιν ἤκαθεν αὐτήν.
τοῦνκα δὴ καὶ φασὶ κραιότεν ἐρχομένοιο 645
Σκορπίου Ὀρίωνα περὶ χθονὸς ἔσχατα φεύγειν.

En la descripció del gegant caçador, el poeta emfasitza la grandesa del seu cos i la brutalitat de la seva ocupació⁵⁶⁵. L'expressió ἐλκῆσαι πέπλοιο, curiosa reminiscència de l'epítet homèric ἐλκεσίπεπλος, accentua encara més, per contrast, la rudesa d'Orió. Així doncs, per oposició a la noció suggerida immediatament abans per la figura de l'Agénollat, el penós destí d'aquesta enorme còrpora suggereix la inviabilitat de la poesia que pretén emular les grans obres èpiques dels autors antics. Es així comensem que es pot interpretar el càstig infligit al gegant com a conseqüència de la seva sacrílega intemperància.

No és improbable, d'altra banda, que en la menció d'Enoprió calgui veure-hi, a través del sentit literal del nom d'aquest fill de Dionís, una al·lusió a la polèmica literària expressada amb la contraposició entre "bebedors d'aigua" i "bebedors de vi"⁵⁶⁶, de manera que la vinculació d'Orió amb aquest personatge afegiria un altre tret negatiu a la seva

565. Vegi's també, per exemple, la caracterització d'Orió en un fragment d'Euforíó (Fr. 104 Powell):

οὐδὲ νεογνοὶ

καὶ ὄσος ἐδέχθησαντο πελώροιοι Ὀρίωνα.

566. Vegi's Gil, Los antiguos i la "inspiración" poética, pp. 173-5.

simbologia.

Però també la descripció del Serpentari (74-87), pocs versos després de la primera caracterització de l'Agoniat, conté alguns elements que fan pensar en una altra escenificació de la superioritat de la poesia elaborada sobre el κυκλικὸν ποίημα:

Νῶτ' ἄν Στέφανος πλάσι, κεφαλῇ γ' ἔμν ἄκρ
σκέπτεο παρ' κεφαλὴν Ὀφιοῦχον, ἐκ δ' ἄρ' ἐκείνης 75
αὐτὸν ἐπιφράσσαο φαινόμενον Ὀφιοῦχον
τοιοῖοί οἱ κεφαλῇ ὑποκείμενοι ἀγλοὶ ὦμοι
εἴδονται. κείνοί γ' εἰ καὶ ἔνδιχόμενι σελήνῃ
εἰσωποὶ τελέθειεν· ἀτὰρ χεῖρες οὐ μάλ' εἴσαι
λεπτοτέρη γὰρ τῆ καὶ τῆ ἐπιδέδρουεν αἴγλη. 80
ἀλλ' ἔμπης κάκ' ἔναι ἐπόψαι· οὐ γὰρ ἐλαφραί.
ἀμφοτέραι δ' Ὀφιοῦχος πεπονείαται ὅς ῥά τε μέσσοι
δινεύει· Ὀφιοῦχον ὁ δ' ἐμμενὲς εὖ ἐπαρηρῶς
ποσσὶν ἐπιθλίβει μέγα θηρίον ἀμφοτέροισιν,
Σκορπίον, ὀφθαλμοῖς τε καὶ ἐν θώρηκι βεβηκῶς 85
ὀρθός· ἀτὰρ οἱ Ὀφιοῦχος γ' εἰ δύο στρέφεται μετὰ χερσίν,
δεξιτερῇ ὀλίγος, σκα.ῆ γ' ἔμν ὑψόθι πυλός.

Efectivament, el Serpentari subjuga dos monstres, l'Escorpió i la Serp, que es distingeixen també per llurs grans dimensions; però el que resulta especialment significatiu és el verb usat per descriure l'acció d'aferrar la Serp, *πεπονείαται*, que confereix a aquesta figura triomfant la condició d'heroi esforçat, és a dir, novament, la representació simbòlica de la noció de poesia elaborada considerada superior a les monstruoses

composicions que imiten toscament l'antiga gran poesia.

Més amunt ja hem comentat⁵⁶⁷, d'altra banda, la importància significativa de la variació que presenta el vers 80 respecte del passatge homèric en què s'inspira: és una espècie de prefiguració de la gran manifestació programàtica que l'acròstic ΛΕΠΤΗ representa. Així doncs, cal atribuir tota la seva importància al fet que les mans del Serpentari, en les quals es manifesta l'esforç que caracteritza simbòlicament aquesta figura, siguin alhora vinculades a l'altra noció fonamental de la poètica aratea, la subtilitat: l'afany i la feble lluïssor apareixen plegats en aquesta descripció per significar la superioritat de la poesia elaborada i subtil.

De la mateixa manera que, en el firmament, Orió és encalçat eternament per l'Escorpió en càstig pel seu sacríleg atemptat, així també la figura de Cassiopea ha estat condemnada --se'ns diu-- a figurar entre les constel·lacions amb una postura indecorosa, per haver gosat rivalitzar en bellesa amb les Nereides (vv. 653-658):

ἢ δὲ καὶ αὐτὴ παιδὸς ἐπείγεται εἰδῶλοιο
δειλὴ Κασσιόπεια· τὰ δ' οὐκέτι οἱ κατὰ κόσμον
φαίνεται ἐκ δίφροιο πόδες καὶ γούναθ' ὑπερθεν,
ἀλλ' ἦγ' ἐς κεφαλὴν ἴση εὐστ' ἀρνευτῆρι
μειρομένη γονάτων, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλεν ἐκείνη
Δωρίδι καὶ Πανόπῃ μεγάλων ἄτρο ισώσασθαι.

567. Capítol 4.2 §7.

aquesta obra didàctica⁵⁶⁸. Es, doncs, una declaració de renúncia a un assumpte que no interessa a l'autor. Ara bé, la forma com està formulada la justificació d'aquesta renúncia pot resultar significativa com a declaració en clau poètica. Efectivament, les òrbites planetàries són excessivament llargues com per poder donar indicacions útils a camperols i navegants. Doncs bé, aquest excés de duració del moviment planetari, causa de la preterició d'aquest assumpte per part del poeta, pot correspondre metafòricament a la poesia de pretensions èpiques caracteritzada com a producte interminable i sense interès que constitueix l'objecte de la crítica de Cal·límac i d'Arat. Pot ser indicatiu del significat metafòric d'aquests versos, a més, el terme ἐλισσομένων, que, com hem anat veient, pot al·ludir també a l'enrotllament del llibre antic; de manera que, una vegada més, la imatge del suport de l'escriptura serviria per expressar judicis sobre la poesia: en aquesta ocasió, els volums interminables evocats pels llargs girs dels planetes representarien la mala poesia, la poesia desmesurada, sense harmonia ni gràcia.

També en l'última secció del poema, finalment, és possible interpretar metafòricament, en el sentit que estem comentant, algunes seqüències de signes de temps, aquesta circumstància pot resultar especialment clara en els versos següents (1086-1100):

μη δὲ λίην ὀρύχοιεν (κτλ. βόας καὶ μῆλα), ἐπεὶ

568. Vegi's W. Ludwig, Die Phainomena Arats..., p. 439.

[μέγας οὐ κατὰ κόσμον

γίνεται οὔτε φυτοῖς χερσῶν φίλος οὔτ' ἀρότοισιν
ἀλλὰ χιὼν εἴη πολλὴ μέγαις ἐπ' ἀρούραις
μήπω κεκρωμένῃ μηδὲ βλωθρῇ ἐπὶ ποίῃ,
ὄφρα τις εὐστοιῶ χείρῃ ποτιδέγμενος ἀνήρ. 1090
οἱ δ' εἴεν καθύπερθεν εὐκότες ἀστέρης αἰεὶ,
μηδ' εἴς κ' ἐπὶ δὴ μὴδὲ πλέονες κομῶντες·
πολλοὶ γὰρ κομῶσιν ἐπ' αὐχηρῶ ἐνιαυτῶ.
οὐδὲ μὲν ὀρνίθων ἀγέλαις ἠπειρόθεν ἀνήρ,
ἐκ νήσων ὅτε πολλαὶ ἐπιπλήσσωσιν ἀρούραις 1095
ἐρχομένου θέρος, χείρῃ περιδίδει δ' αἰνῶς
ἀμνητῶ, μή οἱ κενεὸς καὶ ἀχύνμιος ἔλθῃ
αὐχητῶ ἀνηθείς. χείρῃ δέ που αἰπόλος ἀνήρ
αὐταῖς ὀρνίθεσσιν, ἐπὶν κατὰ μέτρον ἴωσιν,
ἐλπόμενος μετέπειτα πολυγλαγῶς ἐνιαυτοῦ. 1100

L'excés que es presenta en aquesta sèrie de signes és senyal (tret del cas de la neu) de mai temps i de males collites; s'estableix així una correspondència entre la desmesura dels fenòmens observats i la contrarietat i el malguany en el profit de les coses del camp. Les expressions contraposades οὐ κατὰ κόσμον i κατὰ μέτρον amb què s'obre i es clou el passatge, ens ofereixen la possibilitat de veure en aquestes indicacions una altra formulació de la crítica a les obres prolíxes i desacordades: οὐ κατὰ κόσμον i κατὰ μέτρον constituïrien, en síntesi, els dos extrems oposats en la polèmica aratea a propòsit de la composició poètica.

La postura del nostre poeta s'expressa, doncs, a

través de les caracteritzacions negatives de tot allò que, en el cel i en la terra, comporti desmesura. La seva orientació poètica queda du manifest ja al començament del poema, en la descripció de les dues Osses (36-44):

καὶ τὴν μὲν Κυνόσουραν ἐπέκλησιν καλέουσιν,
τὴν δ' ἑτέραν Ἑλίην. Ἑλίη γὰρ μὲν ἄνδρες Ἀχαιοὶ
εἰν ἀλλ' ἰσχυαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν
τῇ δ' ἄρα Φοίνικες πίσυναι πρῶσαι θάλασσαν.
ἀλλ' ἡ μὲν καθαρὴ καὶ ἐπιφράσσασθαι ἐτόιμη 40
πολλὴ φαινόμενη Ἑλίη πρώτης ἀπὸ νυκτός·
ἡ δ' ἑτέρα ὀλίγη μὲν, ἀτὰρ ναύτησιν ἀρείων
μειοτέρη γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι·
τῇ καὶ Σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται.

Hélise, que en definitiva representa la poesia homèrica⁵⁶⁹, és inconfusible (ἐπιφράσσασθαι ἐτόιμη) en la seva grandesa (πολλή) i en la seva bellesa irreprotxable (καθαρή); però és el principi de la brevetat --l'obra concebuda en petites tirades (μειοτέρη στροφάλιγγι)-- representat per Cinosura (ὀλίγη) que ha de guiar els homes que s'aventuren en les difícils aigües de la poesia.

569. Vegi's més amunt, capítol 4.2 §5.

5. 2. 2 El desordre

També en els senyals que es presenten a l'observació de manera desordenada, tumultuosa o estrident cal veure-hi, en general, l'anunci de perills i adversitats; de manera que la noció de desordre i les afins a aquesta també poden ser interpretades, en llur caracterització negativa, com referides a la composició poètica.

Ja hem fet esment, més amunt⁵⁷⁰, del passatge en què la Nit és caracteritzada com a gran protectora dels mariners, als quals dóna indicacions que els permetin evitar el naufragi. Entre aquestes indicacions, destaquen per la claredat de llur sentit metafòric les que fan referència a la disposició dels ormeigs de la nau (vv. 420-422):

οἱ δ' εἰ μὲν κε πίθωνται ἐναίσιμα σημαίνουση (scil. νυκτί),
αἴψα δὲ κουφά τε πάντα καὶ ἄρτια ποιήσονται,
αὐτίκ' ἐλαφρότερος πέλειται πόνος;

El navegant ha de saber, en el moment oportú, plegar veles i agençar l'arborada; talment, si el poeta vol menar a bon terme la seva singladura, haurà de tenir especial cura de les proporcions i la disposició de la seva obra.

El negatiu efecte de la falta d'ordenació és evocat per la insistent repetició de la idea de desordre en la llarga sèrie de senyals de mal temps dels versos 909 ss.

570. Pàg. 240 ss.

Així, la falta total de claredat en les indicacions que els fenòmens forneixen indica el màxim perill (vv. 933-936):

εὐτάρ ὄτ' ἐξ εὐροιο καὶ ἐκ νότου ἀστράπτῃσιν,
ἄλλοτε δ' ἐκ λεφύροιο καὶ ἄλλοτε παρ βορέας,
δὴ τότε τις κλέαγει ἔνι δεΐδιε ναυτίλος ἀνὴρ,
μή μιν τῆ μὲν ἔχη πέλαγος, τῆ δ' ἐκ Διὸς ὕδωρ.

Així també, el soroll excessiu es revela com una forma de desordre anunciadora de maltempada (909-915):

σῆμα δέ τοι ἀνέμοιο καὶ οἰδαίνουσα θάλασσα
γινέσθω, καὶ μακρὸν ἔπ' αἰγιαλοὶ βοῶντες, 910
ἄκται τ' εἰνάλλαι ὅποι' εὐδαίον ἠχέσσαι
γίνονται, κορυφαί τε βοῶμεναι οὐρεὸς ἄκραι.
καὶ δ' ἂν ἐπὶ ἔρηνην ὄτ' ἔρωδιὸς οὐ κατὰ κόσμον
ἐξ ἄλός ἔρχεται φωνῆ περιπολλὰ λεληκώς,
κινωμένου κε θάλασσαν ὑπερ φορέοιτ' ἀνέμοιο. 915

El soroll representa també en Cal·límac el mateix paper negatiu en la caracterització de la mala poesia:

μηδ' ἀπ' ἐμῷ διφᾶτε μέγα ψοφούσαν ἀοιδίην
τίκτεσθαι· βροντᾶν οὐκ ἐμὸν, ἀλλὰ Διός.

τεττιγῶν ἐνὶ τοῖς γὰρ ἀείδουμιν οἱ λιγὺν ἦχον
θόρυβον δ' οὐκ ἐφίλησαν ὄνων.
θηρὶ μὲν οὐατόεντι πανκίκελον ὀγκήσαιτο

ἄλλος, ἐγὼ δ' εἶην οὐλαχὺς, ὁ περὶ οὐκ...⁵⁷¹

Així doncs, tant en la descripció de les constel·lacions com en la pronosticació meteorològica, la desmesura, el desordre i el soroll són les nocions negatives que cal entendre referides a la poesia contra la que polemitza l'autor dels Fenòmens.

571. Ætia, frg. 1 Pf. vv. 19 s., 29-32.

5. 3 ΛΕΠΤΟΤΗΣ

L'enter poema d'Arat s'ha anat revelant progressivament com una obra en clau que, sota l'apariència de poesia a la manera d'Hesíode, ofereix no tan sols una composició erudita, plena de ressonàncies literàries, a l'estil de les obres dels seus contemporanis, sinó, a més, una reflexió programàtica sobre els principis estètics que regeixen el poema mateix. Posada en relació amb els judicis que els testimonis antics formulen sobre aquest poema, il·luminada amb la poètica, més explícita, que en les seves obres formula Cal·límac i amb les expressions programàtiques que, a partir d'aquesta, desenvolupen els poetes llatins, la peculiar reflexió poètica aratea ha anat mostrant els seus caires més significatius. Per positiu i per negatiu, queda definida així una poesia de la que els Fenòmens són alhora teoria i pràctica: una poesia extremadament erudita, elaborada amb minuciositat i cura extraordinàries, posant la màxima atenció tant en els detalls com en el conjunt. Aquest és el sentit, en síntesi, de l'èmfasi posat en la noció de "treball", i de la polèmica contra la idea de "grandesa", que hem cregut anar revelant amb la nostra lectura d'aquesta obra.

Però el tret veritablement essencial d'aquesta poesia i d'aquesta poètica és la λεπτότης. Ja hem vist, a la primera part, la importància que aquesta noció, fonamental en el programa estètic de Cal·límac, tenia en els testimonis sobre Arat. I en els Fenòmens les evocacions d'aquest concepte --entre les que destaca el cèlebre acròstic ΛΕΠΤΗ-- han

resultat també summament significatives. La crítica moderna, finalment, ha acabat concedint a aquesta obra el judici que els antics no li escatimaren.

I tanmateix, malgrat tots els reconeixements i aproximacions que han anat obrint camí, continua faltant un estudi ampli i detallat sobre els recursos que fan d'Arat un poeta *λεπτός*⁵⁷². La subtileza --el refinament, la finesse d'estil-- defuig, per naturalesa, les definicions massa estrictes; i, d'altra banda, Arat, que exerceix aquest art en tots els aspectes de la seva obra, ha estat objecte únicament d'estudis breus o parcials. Però resulta extraordinari que continuï desatès un dels aspectes essencials i més interessants de l'art del nostre poeta, l'al·lusivitat. I és que és precisament en la subtil habilitat amb què l'autor fa ressonar contínuament, en els seus versos, els ecos innumerables de la tradició poètica, és aquí on rau veritablement la seva condició de poeta *λεπτός*. En canvi, a penes algun breu article⁵⁷³ ha seguit el prometedor camí que W. Ludwig obria en aquesta direcció fa gairebé trenta anys⁵⁷⁴.

Al llarg de la nostra lectura dels Fenòmens, hem pogut constatar que l'al·lusivitat constitueix un dels recursos

572. A les pàgines 47 ss. hem resumit els principals punts de vista sobre aquest concepte en relació amb el poema arateu.

573. A. Traglia, «Reminiscenze empedoclee nei "Fenomeni" di Arato», Miscellanea Rostagni, Torí 1963, 382-393; F. Solmsen, art. cit. i V. Citti, «Lettura di Arato», Vichiana II 1965, 146-170.

574. Die Phainomena Arats als hellenistische Dichtung, p. 442 ss.

més sàviament emprats per l'autor, i ens hem aturat a comentar amb detall, des d'aquest punt de vista, diversos passatges. D'aquesta manera creiem haver posat de manifest que, en gran mesura, les evocacions literàries del poema estan destinades a suggerir subtilment en el lector una sèrie d'imatges i de nocions que constitueixen el veritable sentit de l'obra.

Però voldríem afegir encara el comentari a un altre passatge del nostre poema, per tal de mostrar una vegada més la manera com el poeta exerceix el seu art subtil, per tal de precisar una mica més en què consisteix, en els Fenòmens, la λεπτότης.

Es tracta del passatge dedicat a la constel·lació del Canis Major i a l'estrella Sírius, la més brillant del cel (326-337):

τοῖός οἱ καὶ φρουρὸς ἀειρομένῳ ὑπὸ νύτῳ
 φαίνεται ἀμφοτέροισι Κύων ἐπὶ ποσσὶ βεβηκώς,
 ποικίλος, ἀλλ' οὐ πάντα πεφασμένον· ἀλλὰ κατ' αὐτὴν
 γαστέρα κυάνεος περιτέλλεται, ἥ δέ οἱ ἴση
 ἀστὴρ βεβλήσεται δεινῷ γένει, ὅς ῥα μάλιστα 330
 ὀξεία σιριάσει· καὶ μὲν καλέουσ' ἄνθρωποι
 Σείριον, οὐκέτι κείνον ἄμ' ἠελίῳ ἀνιόντα
 φυτῶν αἰετῶν ψεύδονται ἀναλδέα φυλλιώσσαι·
 ῥεῖτε γὰρ σὺν ἔκρινε διὰ σίτας ὀξὺς αἴτερος,
 καὶ τὰ μὲν ἔρρωσεν, τῶν δὲ φλόον ὤλεσε πάντα. 335
 κείνου καὶ κατιόντος ἀκούομεν· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 σῆμ' ἔμεναι μελέεσσιν ἐλαφρότεροι περικίονται.

La imatge metafòrica de la finíssima teranyina, tal

com hem vist que Arat l'emprava ⁵⁷⁵, resulta completament adequada per expressar el vincle extraordinàriament subtil que hi ha entre aquest passatge i l'episodi iliàdic de la persecució d'Hèctor per Aquil·les. Prova de la tenuïtat extrema d'aquesta relació és també el fet que cap editor ni comentarista no n'ha hagut esment. I tanmateix, tan bon punt hom ha advertit el primer indici d'aquesta reminiscència, la certesa de l'evocació esdevé --gosàriem dir-- indubtable.

L'artifici consisteix en evocar, en la descripció de Sírius, els versos homèrics en què Aquil·les és comparat precisament amb aquesta estrella:

τὸν δ' ὁ γέρον Πρίαμος πρῶτος ἴδεν ὀφθαλμοῖσι,
 παμφαίνονθ' ὡς τ' ἀστέρ' ἐπασσόμενον πεδίω,
 ὅς ρά τ' ὑπώρης εἴσιν, ἀρίηλοι δέ οἱ αὐγαὶ
 φαίνονται πολλοῖσι μετ' ἀστράσι νυκτὸς ἀμολγῶ·
 ὃν τε κύν' Ἰφίωνος ἐκίκλησιν καλῶσιν.
 λαμπρότατος μὲν ὃ γ' ἐστί, κακὸν δέ τε σῆμα τέτυκται,
 καὶ τε φέρει πολλὸν πυρετὸν δειλοῖσι βροτοῖσιν·
 ὡς τοῦ χαλκὸς ἔλαμπε περὶ στήθεσσι θεόντος ⁵⁷⁶.

La comparació homèrica sofreix així una inversió que és una prova de la mestria del nostre poeta i, alhora, és una demostració de la relació que hi ha entre el seu art i la poesia d'Homer. Arat no només clou el cercle Aquil·les-Sírius-Sírius-Aq

575. Vers 1033; del nostre comentari, pàg. 358 ss.
 576. II, XXII 25-32.

uil·les, equiparant-se en certa manera a Homer, sinó que a més fa avinent quin és el tractament que dóna al material homèric. De la mateixa manera, la substitució de l'adjectiu λευκός per λεπτός, tant en el vers 80 com en l'acròstic dels versos 783-787, es pot interpretar com una declaració a propòsit del principi de la λεπτότης en l'elaboració de les evocacions de passatges homèrics.

Certament, el nom de Sírius no és conegut per Homer⁵⁷⁷, el qual sembla anomenar Ca d'Orió, indistintament, la constel·lació i l'estrella. Tan sols la fórmula de designació (καί μιν καλέουσ' ἄνθρωποι / Σείριον) es pot considerar fins a cert punt pròxima a la dicció homèrica (ὄν τε κύν' Ὀρίωνος ἐπέκλησιν καλέουσιν), però la figura etimològica (σειράει / Σείριον), típicament aratea, recorda més aviat els procediments expressius d'Hesíode. I tanmateix, un lector d'Homer no podrà deixar de recordar que l'Aquil·les homèric és comparat amb la sortida de Sírius, i la lluïssor de la seva llança, més endavant, amb l'estel del matí:

οἶος δ' ἀστὴρ εἶσι μετ' ἀστράσι νυκτὸς ἀμολγῶ
 ἔσπερος, ὅς κέλλιστος ἐν οὐρανῶ ἴσταται ἀστὴρ,
 ὧς αἰχμῆς ἀπέλαμπ' εὐήκτος, ἦν ἄρ' Ἀχιλλεύς

577. Apareix per primera vegada en Hesíode, *Op.* 417, etc.

πέλλεν ἔξιστρῆ φρονέων κέκον Ἴκτορι δίω⁵⁷⁸.

Així doncs, l'evocació del passatge homèric transcorrerà per unes vies a penes perceptibles.

La indicació de la coincidència de la sortida de Sírius amb el sol, ἄμ' ἠελίω ἀνιόντα, és una variació, com observa Maass, de sengles passatges homèrics que signifiquen la primera nota del dia: ἄμ' ἠελίω ἀνιόντι⁵⁷⁹. Però també Aquil·les, revestit de les seves armes resplendents, és comparat, en el seu avançar cap a Hèctor, amb el sol ixent:

ὡς ὄρμαινε μένων, ὁ δὲ οἱ σχεδὸν ἦλθεν Ἴχιλλεύς
Ἴσος Ἐννεαλίω, κορυθαίκει πτολεμιστῆ,
σείων Πηλιάδα μέλιν κατὰ δεξιὸν ὦμον
δεινὴν ἀμφὶ δὲ χαλκὸς ἐλάμπετο εἴκελος αὐγῆ
ἢ πυρὸς αἰθουμένου ἢ ἠελίου ἀνιόντος⁵⁸⁰.

Sens dubte, la imatge de Sírius sortint de l'horitzó a trenc de dia per anunciar el màxim rigor de l'estiu resultarà més pròxima a l'escena de l'implacable avançar d'Aquil·les, que no de la simple indicació horària dels dos passatges que els editors rememoren en aquest lloc. I alguns detalls reforcen

578. *Il.* XXII 317-320.

579. *Il.* XVIII 136. *Od.* XXIII 362.

580. *Il.* XXII 131-135.

imperceptiblement l'evocació del passatge homèric en els versos d'Arat; en efecte, la llança de l'heroi (vers 134: δεινήν) es pot reconèixer en l'estrella (vers 330: δεινῆ), tant per l'adjectiu que expressa el terrible aspecte d'ambdues, com pel verb emprat pel poeta per localitzar Sírius, βεβλήται: en l'expressió que fa d'aquesta estrella un projectil llançat contra la volta del cel cal veure la prova definitiva de la seva identificació, en la ment del poeta, amb la llança d'Aquil·les.

En conseqüència, ara resultarà comprensible la imatgeria bèl·lica emprada en la descripció dels efectes de Sírius. Hom trobarà coherent l'ús del verb αἴσω (vers 334: αἴτα), que tantes vegades expressa en Homer l'impetuós avançar del guerrier en el combat⁵⁸¹. Que el verb, d'altra banda, també en els poemes homèrics designi l'emanació d'una font de llum⁵⁸², és una prova de la sòlida erudició del poeta.

De manera que en les expressions διὰ σίταξ i ὤλιος que es refereixen a la disposició dels arbres i a l'efecte pernicios de Sírius sobre ells, respectivament, hom veurà així mateix Aquil·les portant la mort a les files dels enemics.

Però és sobretot la imatge de la persecució la que domina aquest passatge. I és que no havia de passar desapercbut a la subtil atenció del nostre poeta que la persecució homèrica comença i acaba amb sengles comparacions d'Aquil·les amb un gos: el Ca celest a l'inici, i una escena de caça al final:

581. Per exemple, *Il.* V 81; XI 484, etc.

582. Així *Il.* XVIII 212.

ὡς δ' ὅτε νεβρὸν ὄρσσει κύων ἐλάφοιο δίηται,
ὄρσας ἐξ εὐνῆς, εἰά τ' ἄγκρα καὶ διὰ βήσας
τὸν δ' εἴ περ τε λάθησι καταπτήξας ὑπὸ θάμνω,
ἀλλὰ τ' ἀνιχνύων θέει ἔμπροσθεν, ὄφρα κεν εὐρη·
ὡς Ἴεκτωρ οὐ λήθε ποδώκεα Πηλεΐωνα⁵⁸³.

Per tant, és probable que l'estranya imatge dels arbres que intenten escapar dissimuladament de l'escomesa de l'ardent Ca (οὐκείτι κείνον .../...ψεύδονται) s'inspiri en aquests versos en què Hèctor prova desesperadament de sotstreure's a l'implacable encalç del Pelida.

Pensem que amb el comentari d'aquest passatge, com en d'altres comentaris al llarg del treball, hem posat de manifest la característica essencial de l'art d'Arat, la refinada habilitat de desvetllar en el lector nombroses evocacions literàries, sovint sotmeses a un virtuós joc d'imatges i contraimatges. La capacitat de produir aquest resultat amb una aparent simplicitat de recursos, defugint tot el que pogués ser excessivament explícit, constitueix l'essència de la virtut poètica anomenada λεπτότης, que els antics consideraven característica del poema d'Arat.

583. II. XXI: 189-193.

6. AMBIGUITAT, IRONIA I HUMOR

Com a obra de poesia hel·lenística, els Fenòmens són un joc de complicitats erudites entre l'autor i el lector. El poema no es pot comprendre sense posar de relleu aquells recursos que en fan un jeu d'esprit. Les figures etimològiques, els acròstics, els jocs de paraules, l'enorme complex d'allusions erudites evocades amb subtileza i artificiositat, confereixen al poema d'Arat el to lúdic que es revela com a imprescindible en els grans poetes hel·lenístics. I precisament la incomprensió per part dels moderns d'aquesta obra i del mèrit altíssim que els antics li atribuïen ha anat associada a la falta d'apreciació d'aquests recursos. Així, per als que només hi veien un poema didàctic sobre astronomia, un epígon artificios d'Hesíode, resultava eixut i monòton, poc reeixit poèticament respecte dels seus models.

La interpretació de l'obra com a poema d'inspiració estoica, d'altra banda, redueix igualment els Fenòmens a la simple condició de poema didàctic, el veritable assumpte del

qual seria la doctrina de la providència divina⁵⁸⁴. Però aquesta lectura filosòfica no aporta res a la consideració poètica de l'obra, puix que els recursos poètics esdevenen elements simplement accessoris.

Aquesta discussió ens desviaria del nostre objectiu, de manera que tan sols recordarem que la lectura estoica dels Fenòmens topa amb notables entrebancs⁵⁸⁵. Perquè, efectivament, ja hem constatat més amunt la paradoxal circumstància descrita en els versos d'Arat, en què s'afirma a la vegada que els déus favoregen els humans, i que si aquests són víctimes d'algun mal és per llur pròpia culpa⁵⁸⁶. També hem tingut ocasió d'alludir a les tres explicacions incompatibles que el poeta dona de la naturalesa de les constel·lacions⁵⁸⁷. Pensem que l'ambigüitat i la ironia que revelen aquestes consideracions

584. La qüestió és ja molt antiga, i entre els moderns la inspiració estoica del poema arateu és un lloc comú.

585. Unicament esmentarem una interpretació en aquest sentit, perquè ens sembla que desvirtua en excés el sentit del poema: B. Effe, Dichtung und Lehre. Untersuchungen zur Typologie des antiken Lehrgedichts. Zeitschrift LXIX, Múnic 1977, pp. 40-56. A propòsit dels versos 768 ss., en què se'ns diu que Zeus encara no ha revelat als homes tots els senyals, Effe afirma que aquesta és la manera com el déu retribueix el comportament dels humans, castigant els dolents i afavorint els bons. Però aquesta interpretació moral de l'obra ni s'adiu amb la concepció estoica de la divinitat, ni és coherent amb altres diversos passatges del poema, que fan del desastre inesperat un fet arbitrari i gratuït.

586. T. Itō, «Aratus' Zeus and Nyx...», vegi's més amunt pàg. 73.

587. M. Pendergraft, «On the Nature of the Constellations...», cit. ibid.

reforcen la lectura que hem estat fent al llarg del nostre treball, en el sentit que la veritable matèria del poema és la poesia mateixa. L'ambigüitat i la ironia donen com a resultat la multiplicitat de rostres que explica la dificultat de comprensió d'una obra basada en fines i complexes al·lusions erudites. Però justament també en això Arat resulta proper als grans poetes contemporanis seus⁵⁸⁸.

Aquesta ambigüitat, finalment, pot manifestar-se en detalls aparentment insignificants, com el següent:

αὐτοῦ κακῆϊνος Στέφανος, τὸν ἀγαυὸν ἔθηκεν
οἴμ' εἶναι Διόνυσος ἀποιχομένης Ἀριάδνης,
νώτω ὑποστρέφεται κεκμηότος εἰδώλοιο⁵⁸⁹.

Vet aquí que resulta impossible discernir exactament el significat de l'expressió ἀποιχομένης Ἀριάδνης, puix que el verb pot ser interpretat de manera diferent segons la versió del mite que es vulgui considerar al·ludida en aquests breus versos. Significarà "absent", si hom pensa en la variant que fa de la Corona el testimoni de l'enyorança de la difunta Ariadna per part de Dionís; en canvi, pot correspondre igualment a la versió segons la qual Ariadna és castigada amb la

588. Sobre Cal·límac i Teòcrit com a poetes irònics i ambigus, vegeu S. Goldhill, "Framing and polyphony", *PCPhS* XXXII 1986, 25-52. També C. Meillier, "Callimaque, poète de l'ambigüité", *REG* LXXVIII 1965, 317-326.

589. Versos 71-73.

mort per haver abandonat el déu Dionís pel mortal Teseu⁵⁹⁰. La divinitat així caracteritzada podrà ser dolça i amable, a la manera del Zeus que, agraït, fixa en el cel les imatges de les seves nodrisses o de la Cabra, o cruel i venjativa, com l'Artemis que castiga exemplarment Orió. L'ambigüitat del terme, doncs, sembla conciliar les dues versions del mite, sense decidir-se per cap d'elles, però el resultat d'aquest tractament és un sensible distanciament irònic.

No és improbable que la visió irònica que Arat ens ofereix de la benevolència divina sorgeixi de la constatació de la inconstància dels déus homèrics. Un lector atentíssim de l'Odíssea, com el que demostra ser el nostre poeta, no podia deixar d'advertir en aquella obra detalls que poden resultar incoherents. Així, segons Homer, els déus avisen els homes:

ὦ πόποι, οἶον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιώωνται.
 ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόνον ἄλγος ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἴγισθος ὑπὲρ μόνον Ἄτρεΐδου
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον· ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσκοπὸν ἀργειφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 εἴ γὰρ Ὀρέστω τίσσις ἔσσειται Ἄτρεΐδου,

590. Així Odíssea XI 321. Per a les versions d'aquest mite, vegeu's T.B.L. Webster, "The Myth of Ariadne from Homer to Catullus", G&R XIII 1966, 22-31.

ὅππότε' ἂν ἠβήσῃ καὶ ἦς ἱμείρεται αἴης.
ὦς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων νῦν δ' ἀθρόα πάνι' ἀπέτισε.⁵⁹¹

i si els homes s'arruïnen és per culpa d'ells mateixos:

αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο⁵⁹²

Prou saben, però, tots els lectors d'Homer qui és que provoca la ruïna dels homes:

Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή⁵⁹³.

I els homes no es cansen de culpar de llurs mals a Zeus:

μητρὸς ἐμῆ, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρίηρον αἰοιδὸν
τέρπειν ὅπῃ οἱ νόος ὄρνυται; οὐ νύ τ' αἰοῖδοι
αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφειστῆσιν ὅπως ἐθέλῃσιν ἐκάστῳ⁵⁹⁴.

Arat sembla voler reproduir aquestes incoherències, però dotant la seva visió d'una suau ironia:

591. Od. I 32-43.

592. Ibid. 7.

593. Il. I 5.

594. Od. I 346-349.

l'esperit lúdic que s'exercita continuament amb el llenguatge tradicional, fent-ne objecte de diverses menes de jocs erudits, es manifesta també en el tractament distant i irònic dels temes de la tradició. L'ambigüitat i la ironia, doncs, també formen part dels recursos del subtil art arateu.

Malgrat la seva discretíssima naturalesa, no és impossible percebre, en l'enjogassat esperit que presideix l'obra d'Arat, un cert to aristofànic. Part de la terminologia poètica hel·lenística prové, segons s'ha demostrat⁵⁹⁵, d'Aristòfanes; així, alguna espurna del seu humor juganer pot haver quedat en els poetes d'aquella època. Pel que fa a la temàtica astronòmica, no falten passatges del còmic atenès que poguessin haver cridat l'atenció d'Arat, com el següent fragment de la Pau:

ΟΙΚΕΤΗΣ οὐκ ἦν ἄρ' οὐδ' ἄ λῆγουσι, κατὰ τὸν ἄερα
ὡς ἀστέρες γιγνόμεθ', ὅταν τις ἀποθάνῃ;

ΤΡΥΓΑΙΟΣ μάλιστα.

ΟΙ. καὶ τίς ἐστὶν ἀστὴρ νῦν ἐκεῖ
Ἰὼν ὁ Χίτος;

ΤΡ. ὄνπερ ἐπόησεν πάλαι 835
ἐνθάδε τὸν Ἄοϊόν ποθ' ὡς δ' ἦλθ' εὐθέως
Ἄοϊον αὐτὸν πάντες ἐκάλουν ἀστέρα.

ΟΙ. τίνες γὰρ εἰσ' οἱ διατρέχοντες ἀστέρες.

595. Vegi's J. D. Denniston, «Technical Terms in Aristophanes», CQ XXI 1927, 113-121; W. Wimmel, Kallimachos in Rom., p. 115 s.; i més recentment L. Clayman, «The Origins of Greek Literary Criticism and the Aitia Prologue», WS XI 1977, 27-34.

οἱ κρόμενοι θέουσιν;

TP. ἀπὸ δειπνοῦ τινές
τῶν πλουσίων οὔτοι βαδίζουσ' ἀστέρων 840
ἰπνοὺς ἔχοντες, ἐν δὲ τοῖς ἰπνοῖσι πῦρ.⁵⁹⁶

La distància que separa la còmica, ridiculitzant visió d'Aristòfanes de les catasteritzacions descrites en els Fenòmens és, òbviament, immensa; però hi ha una certa afinitat entre l'esperit que inventa la grotesca versió de la naturalesa de les estrelles, en el passatge de la Pau, i el que es recrea en enginyosos jocs verbals i literaris, en els Fenòmens⁵⁹⁷.

Però precisament perquè les al·lusions aratees són sempre extremadament subtils, i el seu enjogassament d'una discreció absoluta, a vegades és difícil decidir amb seguretat el to amb què s'han d'interpretar⁵⁹⁸. A propòsit d'aquesta dificultat, posarem només un exemple que pot resultar il·lustratiu:

ἀτὰρ ὕδατος ἡμερινοῖο
γινόμενου, κατόπισθε περὶ νέφεα σκοπέσθαι
καὶ δὴ δυομένου τετραμμένος ἡλίοιο⁵⁹⁹.

596. Aristoph., Pax 832-841.

597. Hi ha també una certa coincidència entre el vers 837 d'Aristòfanes i diverses expressions aratees (vers 36, 65 s., 92 etc.).

598. Sobre la dificultat per copsar en absolut el sentit d'algunes obres dels poetes hel·lenístics, vegi's Goldhill, art. cit. especialment p. 40 ss.

599. Versos 851-853.

L'expressió final és una reminiscència hesiòdica:

μηδ' ἀντ' ἡλίου τετραμμένος ὕρθος ὀμικτῖν⁶⁰⁰

I inconfusiblement hesiòdic és el to general del consell, expressat també amb infinitiu. Però resulta gairebé inevitable establir una associació entre la pluja (ὕδατος) dels Fenòmens i l'ὀμικτῖν del passatge dels Treballs: hom percep una intenció humorística en l'evocació del tabú que prohibia orinar de cara al sol, precisament en un passatge que conté una sèrie d'indicacions sobre els signes de pluja que proporciona l'observació de la posta del sol. El resultat és decididament còmic, malgrat l'elegant discreció de l'al·lusió, tan subtil com inesperada.

L'ambigüitat, la ironia i, fins i tot, l'humor, doncs, contribueixen a precisar la naturalesa del poema d'Arat, que la crítica, tradicionalment, ha considerat de manera excessivament simple. Aquests recursos, segons la nostra opinió, han d'ajudar a entendre els Fenòmens com a complexa i rica obra d'art hel·lenístic, comparable a les creacions contemporànies de més afortunat renom. I aquesta visió menys simplista del poema ha de mostrar, sobretot, que, més enllà de les ficcions literàries que l'encobreixen, aquesta obra es basteix fonamentalment

600. Hes. Qp. 727.

entorn de la idea de creació poètica, i de les relacions entre
l'autor i la seva obra.

7. LA FIRMA DEL POETA

Un altre fenomen servirà encara, finalment, per assimilar l'obra d'Arat a determinades pràctiques poètiques i a determinades preocupacions dels poetes del seu temps, és a saber, la incorporació en el poema de la firma de l'autor; al mateix temps, trobarem també en això la mesura de la particular combinació de refinament i esperit lúdic que caracteritza els Fenòmens. Ja hem fet esment de la suggerència de Kidd a propòsit de la possibilitat que el primer mot del segon vers del poema, ἄρπτον, pugui ser un joc de paraules amb la forma jònica del nom del poeta, Ἄρπτος⁶⁰¹. Es ben sabut que no era infreqüent la pràctica de firmar de forma més o menys críptica les seves obres per part dels poetes hel·lenístics. Són cèlebres els acròstics amb què Nicandre de Colofó integra inseparablement les lletres del seu nom en els dos poemes que conservem d'ell⁶⁰².

Mitjançant un joc de paraules, Meleagre deixa constància, en un epigrama, de la seva autoria:

601. Vegi's més amunt, pàgs. 64 ss.

602. Alexiph. 266-274; Ther. 345-353. Vegi's E. Lobel «Nicander's Signature», CQ XIV 1928, 114; i E. Vogt, «Das Akrostichon in der griechischen Literatur», A&A XIII 1967, 80-95.

λευκανθῆς Κλοβούλος, ὁ δ' ἀντία τοῦδε μελίχρους
Σώπολις, οἱ δισοὶ Κύπριδος ἀνθοφόροι.
τοῦνκά μοι παίδων ἔπεται πόθος, οἱ γὰρ Ἐρωτες
πλέται καὶ λευκοῦ φασί με καὶ μέλανος.⁶⁰³

També Filodem, l'autor del següent epigrama, es complau en jugar amb el seu nom, alhora que imprimeix en aquell la seva firma:

ἠράσθην Δημοῦς Παφίης γένος· οὐ μέγα θαῦμα·
καὶ Σαμίης Δημοῦς δεύτερον· οὐχὶ μέγα·
καὶ πάλι Νυσιακῆς Δημοῦς τρίτον· οὐκέτι ταῦτα
ταίγνια· καὶ Δημοῦς τέτρατον Ἀργολίδος.
αὐταί που Μοῖραί με κατωνόμασαν Φιλόδημον,
ὡς αἰεὶ Δημοῦς θερμὸς ἔχοι με πόθος.⁶⁰⁴

Variants d'aquests jocs d'enginy amb noms de persona són els anagrames que Tzetzes atribueix a Licòfró:

εὐδοκίμει δὲ τότε ὁ Λυκόφρων οὐ τοσοῦτον διὰ τὴν
ποίησιν ὅσον διὰ τὸ λέγειν ἀναγραμματισμοὺς οἷον ὅτι Πτολεμαῖος ἀπὸ
μέλιτος λέγει μεταγραμματιζόμενον, Ἀρσινόη δὲ ἶον Ἦρας καὶ ἔτρα

603. ΔΡ. XII 165.

604. ΔΡ V 115.

τοιαῦτα τούτοις ὁμοια⁶⁰⁵.

i també la manera com és lletrejat el nom Θεασύμαχος en el següent díptic:

τοῦνομα θῆτα ῥῶ ἄλφα σὲν ὕ μῦ ἄλφα χιτὶ οὐ σάν,
πατρὶς Καλχηδῶν, ἡ δὲ τέχνη σοφίη⁶⁰⁶.

Finalment, també Virgili, com hem vist, mitjançant un peculiar tipus d'acròstic, grava els seus tres noms en els versos de les Geòrgiques, tot retent, al mateix temps, un homenatge a l'autor dels Fenòmens⁶⁰⁷.

Es difícil saber si cal pensar en una autèntica preocupació per part dels autors en assegurar mitjançant aquests artificis la pervivència de llurs noms, o bé en un altre virtuosisme, dels molts que caracteritzen la poesia d'aquesta època i que esdevingueren més o menys tòpics.

En el cas d'Arat, el joc de paraules amb el seu nom resulta especialment reeixit, puix que aquest és posat en relació amb el terme que en Hesíode es refereix precisament a la fama

605. Schol. in Lycoph. II 5, 4 s. Scheer (citat per L. Mascialino, Lycophón. Alejandra, Barcelona 1956, p. XX).

606. Citat per U. von Wilamowitz-Möllendorf, Hell. Dicht. I, p. 129, n. 1.

607. Vegi's més amunt, pàg. 65, nota 134, i pàg. 142 s.

atorgada per Zeus:

ῥητοί τ' ἄρρητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἔκατι⁶⁰⁸

Aquest seria el sentit, com hem suggerit més amunt⁶⁰⁹, de l'expressió Διὸς εἶναι / δεύτερος de l'epigrama de Leònidias, i potser ho fóra també, en certa mesura, de l'al·literació ῥήοις, Ἀρήτου del de Cal·límac⁶¹⁰: un i altre poetes testimoniarrien que el joc de paraules era percebut com a firma de l'autor i com a aspiració per part d'aquest a la immortalitat a través de la seva obra.

Però creiem que hi ha encara un altre passatge del poema que conté, també de forma críptica, el nom de l'autor i la proclamació de la seva aspiració a la fama:

οὐδ' ἄρα Κηφῆος μογερὸν γένος Ἴαοίδαο
αὕτως ἄρρητον κατακίσσεται· ἀλλ' ἄρα καὶ τῶν
οὐρανὸν εἰς ὄνομα ἦλθεν, ἐπεὶ Διὸς ἐγγύθεν ἦσαν⁶¹¹.

Tractant-se de la segona i última aparició en aquest poema del terme ἄρρητον, el lector fàcilment entendreà que és una reaparició del nom del poeta. A més, la insistència

608. Qp. 4. Com observa Martin, Arat porta a terme una mena d'inversió de l'expressió hesiòdica, fent que siguin els homes, ara, els responsables de la fama de Zeus.

609. Pàg. 80.

610. Vegi's més amunt, pàg. 64 s.

611. Versos 179-181.

amb què es repeteixen uns mateixos fonemes sembla subratllar l'especial significació d'aquests: ἄρα... ἄροντον... ἄρα⁶¹². I, d'altra banda, la vinculació d'aquest joc de paraules amb la noció de fama és aconseguida mitjançant l'expressió οὐρανὸν εἰς ὄνου' ἦλθεν, que, com hem vist més amunt⁶¹³, és una reminiscència d'Odissea IX 20: καί μιν κλέος οὐρανὸν ἴκει. També sembla significatiu el fet que aquests tres versos es trobin al final d'un llarg passatge en què apareixen molt insistentment les nocions de "nom" i de "fama": ἀωνουμία (146), φάτις (157), λόγος (163), ὄνομα (172), i νήκουστοι (173). Així doncs, els tres versos inicials de la descripció del grup de constel·lacions de Cefeu semblen culminar, amb la crítica al·lusió a la fama del poeta, un seguit d'insinuacions sobre aquest tema. Però també aquí el joc al·lusiú d'Arat es mostra en la seva subtilíssima mestria, jaix que per referir-se a la fama poètica es val d'una expressió homèrica que conté una al·lusió al cel: la metàfora odisseica amb què l'heroi proclamava orgullosament la grandesa del seu renom davant Alcínoos resulta especialment adequada per al poeta que fa de la descripció del cel l'objecte de la seva obra.

L'expressió hiperbòlica de la fama mitjançant la imatge de l'elevació fins al cel, l'hem comentada a propòsit dels elogiosos versos amb què Meleagre es refereix a Arat,

612. ¿Serà massa agosarat suggerir que les paraules ἄρα καὶ τῶν podrien constituir una mena de jeroglífic que donaria també el nom del poeta (és a dir, APA+ΤΩΝ)?

613. Capítol 4.2 §11.

especialment amb els termes οὐρανομήκευς φοίνικος⁶¹⁴. Però és Virgili qui ens ofereix la rèplica més aproximada de la suggestiva ambigüitat de l'expressió aratea:

Daphninque tuum tollemus ad astra;
Daphnin ad astra feremus⁶¹⁵.

Perquè aquestes paraules es refereixen no tan sols al gran renom que el cant del poeta atorgarà a Dafnis, sinó que, a més, si --com sembla-- Dafnis encobreix el nom de Cèsar⁶¹⁶, es tracta també d'una al·lusió als fenòmens astronòmics que es vinculaven amb la mort de Cèsar:

perit sexto et quinquagensimo ætatis anno
atque in deorum numerum relatus est, non ore modo
decernentium, sed et persuasione uolgi. siquidem ludis,
quos primos consecrato ei heres Augustus edebat, stella
crinita per septem continuos dies fulsit exoriens circa
undecimam horam, creditumque est animam esse Cæsaris
in cœlum recepti; et hac de causa simulacro eius in
uertice additur stella⁶¹⁷.

614. Pàg. 99 ss.

615. *Ecl.* V 51 s.

616. Vegi's L. Hermann, Les masques et les visages dans les Bucoliques de Virgile., Brussel·les 1930; també P. Grimal, «La Ve. Eglogue et le culte de César», a Mélanges Picard, París 1949, 406-419; en canvi, en contra d'aquesta interpretació, O. Skutsch, «Zu Vergils Ekloguen», RhM IC 1956, 193-201.

D'altra banda, la forma jònica del nom del poeta suggerida pel terme ἄρρητον també podria ser un eco del nom d'un personatge iliàdic: Ἄρρητος θεοκτιδῆς⁶¹⁸. Transcrivim el passatge (de l'episodi de la disputa pels cavalls de Patrocle), perquèensem que, efectivament, pot haver-hi algun indicati més d'aquesta associació.

τοῖσι δ' ἄμα Χρομῖος τε καὶ Ἄρρητος θεοκτιδῆς
 ἦσαν ἀμφοτέρω· μάλα δέ σφιν ἔλπετο θυμὸς 495
 αὐτῷ τε κτενέειν ἐλάαν τ' ἐριαύχενας ἵππους·
 νήπιοι, οὐδ' ἄρ' ἔμελλον ἀναμωτί γε νέεσθαι
 αὐτίς ἀπ' Αὐτομέδοντος, ὃ δ' εὐξάμενος Διὶ πατρὶ
 ἀλκῆς καὶ σθένος πλῆτο φρένας ἀμφὶ μελαίνας·
 αὐτίκα δ' Ἄλκιμέδοντα προσήυδα, πιστὸν ἐταῖρον 500
 "Ἄλκιμεδον, μὴ δὴ μοι ἐπόπροθεν ἰσχύμεν ἵππους,
 ἀλλὰ μάλ' ἐμπνείοντε μεταφρένω· οὐ γὰρ ἔγωγε
 Ἔκτορα Πριαμίδην μένος σήψασθαι οἶω,
 πρὶν γ' ἐπ' Ἀχιλλῆος καλλίτριχε βῆμεναι ἵππω
 νῶι κατακτείναντα, φοβῆσά' τε στίχας ἀνδρῶν 505
 Ἀργείων, ἧ κ' αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισιν ἀλοίη."
 ὧς εἰπὼν Αἴαντε καλέσσατο καὶ Μενέλαον·
 "Αἴαντ' Ἀργείων ἡγήτορε, καὶ Μενέλαε,
 ἦτοι μὲν τὸν νεκρὸν ἐπιτρέπεθ' οἷ περ ἄριστοι,

617. Suet. I 88.

618. Així ho suggeria D. A. Kidd, «Notes on Aratus, *Phaenomena*», *CQ* XXXI 1981, p. 355, n. 3.

ἀμφ' αὐτῷ βεβαμέν κἀ ἀμύντοισι σίχας ἀνδρῶν, 510
 νῶϊν δὲ ζωῶσιν ἀμύνετε νηλεῆ: ἦμαρ
 τῆδε γὰρ ἔβρισαν πόλεμον κἀτα δακρυόεντα
 Ἴκτωρ Αἰνείας θ', οἱ Τρώων εἰσὶν ἄριστοι.
 ἀλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται·
 ἦσθε γὰρ καὶ ἐγώ, τὰ ἐέ κεν Διὶ πάντα μελήσει." 515
 ἦ ῥα, καὶ ἀμπεπαλὼν προΐει δολιχόσκιον ἔγχος,
 καὶ βάλεν Ἀρήτιο κατ' ἀσπίδα πάντοσ' εἴσθη·
 ἠ δ' οὐκ ἔγχος ἔρυτο, διαπρὸ δὲ εἴσατο χαλκός,
νειαίρη δ' ἐν γαστρὶ διὰ ζωστήρος ἔλασεν.
 ὡς δ' ὅτ' ἄν ὀξὺν ἔχων πέλεκυν αἰεθίος ἀνὴρ, 520
 κόψας ἐτόπιθεν κεράων βοὸς ἀγραύλοιο,
 ἵνα τάμη διὰ πάσαν, ὁ δὲ προθορῶν ἐρίπρησιν,
 ὡς ἄρ' ὁ γε προθορῶν πέσεν ὕπιος· ἐν δὲ οἱ ἔγχος
 νηδυίοισι μάλ' οἱ κραδαινόμενον λυγέ γυῖα.
 Ἴκτωρ δ' Αὐτομέδοντος ἀκόνισσι δουρὶ φαεινῷ 525
 ἀλλ' ὁ μὲν ἄντα ἰδὼν ἠλεύατο χάλκεον ἔγχος·
 πρόσσω ἄρ' κατέκλυε, τὸ δ' ἐτόπιθεν δόρυ μακρὸν
 οὔδει ἐνισκίμφθη, ἐπὶ δ' οὐρίαχος πελεμίσθη
 ἔγχος· ἔνθα δ' ἔπειτ' ἀφίει μένος ὄβριμος Ἴκτωρ,
 καὶ νύ κε δὴ ἐιφέσσο' αὐτοσχεδὸν ὀρηθήτην 530
 εἰ μὴ σφῶ' Αἴαντε δέκριναν μεμαῶτε,
 οἱ ῥ' ἦλθον καθ' ὄμιλον ἐταίρου κικλήσκοντος·
 τοὺς ὑποταρβήσαντες ἐχώρησαν πάλιν αὖτις
 Ἴκτωρ Αἰνείας τ' ἠδὲ Χρομίοι θεοειδής,
Ἴκτωρ δὲ γὰρ αὐτὸν λῆπον δεδαγμένον ἦτορ, 535

ἰσχανάα δακείν, λαρόν τέ οἱ αἵμα' ἀνθρώπου⁶²⁰.

La valerosa tenacitat de la mosca d'aquest passatge és evocada per Arat entre els signes anunciadors de pluja:

μηδ' εἴ κεν ἐπιπλέον ἢ παροῖθεν
δάκνωσιν μυῖαι καὶ ἐφ' αἵματος ἰακίρωνται⁶²¹.

Així doncs, en els versos 179-181 el poeta manifesta el seu convenciment en el sentit que el seu nom no romandrà sense glòria, com l'obscur guerrer homèric que apareix fugaçment per morir tot seguit --i el verb κατακίσσαι, possible evocació del κίεμενον iliàdic, pot ser interpretat també en aquest sentit-- , sinó que la seva obra li proporcionarà una fama perdurable com les estrelles del cel que hi són celebrades.

620. *Il.* XVII 570-572.

621. *Phoen.* 974 s.

BIBLIOGRAFIA

Albini, F., «In margine a Cleante, Inno a Zeus», SIFC LXXXIII 1990, 192-197.

Amerio, M. L., «L'elogio di Arato composto da Leonida di Taranto (A.P. IX 25) e la tradizione platonico-pitagorica della Magna Grecia in età ellenistica», Invigilata lucernis III-IV 1981-82, 111-160.

Ballester, X., «Cinna y la poesía neotérica», AVREA SÆCVLA (Actes del IXè Simposi de la Secció Catalana de la SEEC), Barcelona 1991, 147-152.

Bardon, H., La littérature latine inconnue, Paris 1952.

Bethe, E., «Aratillustrationen», RhM XLVIII 1893, 91-109.

Bing, P., «A Pun on Aratus'Name in Verse 2 of the Phainomena?», HSCP XCIII 1990, 261-285.

Boccuto, G., «I segni premonitori del tempo in Virgilio e in

- Arato», A&R XXX 1985, 9-16.
- Böhm, F., Die Fasten, Heidelberg 1957.
- Böker, R., Die Entstehung der Sternsphaere Arats (Berichte über die Verhandlung der Sächsischen Akademie der Wissenschaften, vol. 99, no. 5) Leipzig 1952.
- Bolton, J. D. P., Aristeas of Proconnesus, Oxford 1962.
- Boyancé, P., «Le sens cosmique de Virgile», REL XXXII 1954, 220-249.
- Boyd, B. W., «Cydonea mala: Virgilian Word-Play and Allusion», HSCP LXXXVII 1983, 169-174.
- Brillante, C., «Archiloco e le Muse», QUCC XXXV 1990, 7-20.
- Brink, K. O., «Callimachus and Aristotle. An Inquiry into Callimachus' Πρὸς Πραξιφάνην», CQ XL 1946, 11-26.
- Brioso, M., «Nicandro y los esquemas del hexámetro», Habis V 1974, 10-23.
- «Sobre un verso de Cicerón», Habis VI 1975, 109-115.
- «Aportaciones al estudio del hexámetro de Teócrito», Habis VII 1976, 21-56.

Brown, E. L., Numeri Vergiliani. Studies in "Eclogues" and "Georgics" (Col.l. Latomus 63), Brusselles 1963.

Cahen, E., Les hymnes de Callimaque. Commentaire explicatif et critique, París 1939.

Calderón Dorda, E., «Ateneo y la ἀκπτόρης de Filetas», Emerita LVIII 1, 1990, 125-129.

----- «Traducciones latinas perdidas de los Fenómenos de Arato», Myrtia V 1990, 23-45.

----- «Lengua y estilo en Arato: la expresión del movimiento de las constelaciones», VIII Congreso de la S.E.E.C., Madrid 1991 (en prensa).

----- «Las citas de Arato en Plutarco», III Symposium Internacional sobre Plutarco, Oviedo 1992 (en prensa).

Cameron, A., «Callimachus on Aratus' Sleepless Nights», CR XXII 1972, 169 s.

----- «How Thin was Philitas», CQ XLI, 2, 1991, 534-538.

Campbell, J. S., «Democritus's Riddle: A Literary Solution», CJ LXXVIII 1982, 122-126.

Campbell, M., «Three Notes on Alexandrina Poetry», Hermes CII
1974, 38-46.

----- Index verborum in Arati Phaenomena, Hildesheim 1988.

Cantarella, R., La letteratura greca dell'età ellenistica e imperiale, Florència 1968.

Cataudella, Q. «L'epigramma Ant. Pal. XII 129 di Arato», REG
LXXX 1967, 264-281.

----- «Ancora dell'epigramma di Arato, XII 129, e di altri
epigrammi», REG LXXXII 1969, 365-379.

Ceccarelli, L., «L'alliterazione a vocale interposita variabile
nell'opera poetica di Cicerone», RCCM XXVI 1984
23-44.

----- «Alcune note sull'alliterazione nei Phaenomena di
Germanico», RCCM XXVI 1984, 77-91.

Christol, A., «Ἄγρια: Etude synchronique et diachronique d'un
champ sémantique», RPh LIII, 1, 1979, 56-79.

Cicu, L., «I Phaenomena di Ovidio», Sandalion II 1979, 247-249.

Citti, V., «Lettura di Arato», Vichianall 1965, 146-170.

Clausen, W., «Cicero and the New Poetry», HSCP XC 1986,
159-170.

Clayman, D. L., «Origins of Greek Literary Criticism and the
Aitia Prologue», WS XI 1977, 27-34.

della Corte, F., «Ovidiana deperdita», Euphrosyne V 1972,
314-322.

Deichgraber, K., «Überlegungen zu den Gedichten und
Gedichtbüchern der Neoteriker», Hermes IC 1971,
46-70

Denniston, J. D., «Technical Terms in Aristophanes», CQ XXI
1927, 113-121

Destrousseaux, A. M., «Callimachea», REG LIII 1940, 151 s.

Effe, B., «Ἡρότιον γένος. Eine stoische Hesiodinterpretation in
Arats Phaenomena», RhMCXIII 1970, 167-182.

----- «Arat, ein medizinischer Lehrdichter?», Hermes C
1972, 500-503.

----- Dichtung und Lehre. Untersuchungen zur Typologie
des antiken Lehrgedichts (Zetemata 69), Munich 1977.

Erren, M., Die Phaenomena des Aratos von Soloi

Untersuchungen zum Sach- und Sinnverständnis,
Hermes Einzelschriften 19, Wiesbaden 1967.

----- Ἀρέτου Σολείως Φαινόμενα. Arat von Soloi:
Himmelserscheinungen, Muenich 1971.

Falivene, M. R., «La mimesi in Callimaco: Inni II, IV, V e VI»,
QUCC XXXVI 1990, 103-128.

Fantuzzi, M., «Ἐκ Διὸς ἀρχαίτεθα: Arat. Phæn. 1 e Theocr. XVII
1», MD V 1980, 163-172.

Fernández-Galiano, M., Antología Palatina I (Epigramas
helenísticos), Madrid 1978.

Fernández-Galiano, E., Léxico de los Himnos de Calímaco, I-IV,
Madrid 1976-1980.

Fink, J., «Die Inspiration des Dichters im Bild. Kritische
Bemerkungen zu "Arat und Muse"», Gymnasium LXVI
1959, 491-494.

Fischer R. S., «Conor and the Poet. A Solution to Eclogue III,
40-42», Latomus XLI 1982, 803-814.

Flores, E., «La dedica catulliana a Nepote e un epigramma di
Cinna», Vichiana V 1976, 3-18.

Gamberale, L., «Cicerone, Aratea 55-61: Arato, Phænomena 282-286», RFIC CI 1973, 414-441.

García Calvo, A., Virgilio, Madrid 1976.

Jarriga, C., «Filetas de Cos, 10 K», Lexis III 1989, 79 ss.

Giangrande, G., «L'epigramma Ant. Pal. XII 129 di Arato», REG LXXXI 1968, 47-66.

----- «"Arte allusiva" and Alexandrian Epic Poetry», CQ XVII 1967, 85-97.

Gil, L., Los antiguos y la "inspiración" poética, Madrid 1967.

Goldhill, S., «Framing and Polyphony», PCPhS XXXII 1986, 25-52.

----- The Poet's Voice. Essays on Poetics and Greek Literature, Cambridge 1991.

Grilli, A., «AVirgilio e Arato (A proposito di Georg. 1, 187 ss.)», Acme XXIII 1970, 145-148.

Grimal, P., «La Ve. Eglogue et le culte de César», Mélanges Picard, Paris 1949, 406-419.

van Groningen, B. A., La poésie verbale grecque. Essai de mise

au point. Mededelingen der Koninklijke Nederlandse
Akademie van Wetenschappen, afd. Letterkunde, n. r.
16, n. 4, Amsterdam 1953.

Havelock, E. A., Preface to Plato, Oxford 1963.

Hermann, L., Les masques et les visages dans les Bucoliques de
Virgile, Bruxelles 1930.

Hofmann, H., «Ein Aratpapyrus bei Vergil», Hermes CXIII 1985,
468-480.

Hewig, A., «Ariadne's Fears from Sea and Sky (Ovid, Heroides
10. 88 and 95-8)», CQ XLI 1991, 554,556.

Hornstein, F., «Vergilius ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ», WS LXX (Festschrift
Mras) 1957, 148-152.

Itō, T., «Aratus' Zeus and Nyx. An Interpretation of Phæn. 15
f.», JCS XXXIII 1985, 138 s.

Jacques, J.-M., «Sur un acrostiche d'Aratos», REA LXII 1960,
48-61.

Jermyn, L. A. S., «Weather-signs in Vergil», G&R XX 1951,
26-37 & 49-59.

Johnston, P. A., Vergil's Agricultural Golden Age A Study of

the Georgics, Leiden 1980.

Kaibel, G., «Aratea», Hermes XXIX 1894, 82-123.

Kambylis, A., Die Dichterweiche und ihr Symbolik, Heidelberg 1965.

Keller, A., Eratosthenes und die alexandrinische Sterndichtung, tesi doctoral, Zurich 1946.

Kidd, D. A., «The Fame of Aratus», AUMLA XV 1961, 5-18.

----- «The Pattern of Phæn. 367-85», Antichthon I 1967, 12-15.

----- «Notes on Aratus, Phænomena», CQ XXXI 1981, 355-362.

Klingner, F., «Virgil. Griechische Einflüsse», Entretiens sur l'Antiquité Classique II (L'influence grecque sur la poésie latine de Catulle à Ovide), Vandœuvres-Genève 1953, 131-155.

Knaack, G., «Analecta», Hermes XVII! 1883, 28 s.

----- «Aratos», RE II 1, 1895, cols. 391-399.

Knox, P. E., «Wine, Water and Callimachean Polemics», HSCP

LXXXIX 1985, 107-119.

Körte, A. & Händel, P., La poesía helenística, Barcelona 1973.

Kroener, H.-O., «Ovidio y los poetas», ECI LXII 1971, 99-110.

Kroll, W., «Lehrgedicht», RE XII 1925, cols. 1842-1857.

Kudlien, F., «Zu Arats 'Οστολογία und Aischylos' 'Οστολόγοι», RhM CXIII 1970, 297-304.

Landolfi, L., «Cicerone, Arato e il mito delle età», QUCC XXXIV 1990, 87-98.

La Roche, J., «Der Hexameter bei Apollonios, Aratos und Kallimachos», WS XXI 1899, 162-197.

Le Bœuffle, A., Germacicus. Les Phénomènes d'Aratos, Paris 1975.

Lenchantin, M., «Callimaco, l'acqua filetea e Properzio III 3», RIFC LXIII 1935, 168-179.

Lesky, A., Historia de la literatura griega, Madrid 1982.

Levitan, W., «Plexed Artistry: Aratean Acrostics», Glyph V 1979, 55-68.

Lewis, A.-M., «Aratus, Phaenomena 443-49: Soound and Meaning in a Greek Model and Its Translations», Latomus XLIV 1985, 805-810.

Lobel, E., «Nicander's Signature», CQ XIV 1928, 114.

Lohse, G., «ΣΥΝΤΟΝΟΣ ΑΓΡΥΠΝΙΗ», Hermes XCV 1967, 379-381.

Ludwig, W., «Die Phaenomena Arats als hellenistische Dichtung», Hermes XCI 1963, 425-448.

----- «Aratos», RE Suppl. X 1965 cols. 26-39.

Lledó, E., El surco del tiempo. Meditaciones sobre el mito platónico de la escritura y la memoria, Barcelona 1992.

Maass, E., Aratea (Philologische Untersuchungen 12), Berlin 1892.

----- Arati Phaenomena, Berlin 1955 (=1893).

----- Commentariorum in Aratum reliquiae, Berlin 1958 (=1898).

Marcovich, M., «Zum Zeushymnus des Kleantes», Hermes XCIV 1966, 245-250.

Martin, J., Histoire du texte des Phénomènes d'Aratos, Paris 1956.

----- Arati Phænomena. Introduction, texte critique, commentaire et traduction, Florència 1956.

----- «La mort d'Ariane et de Dionysos», REG LXXVI, 3-4, 1963, p. XX.

Meijer, P. A., «ΓΕΡΑΣ in the Hymn of Cleanthes on Zeus», RhM CXXIX 1986, 31-35.

Meillier, C., «Callimaque, poète de l'ambiguïté», REG LXXVIII 1965, 317-326.

----- Callimaque et son temps, Lille 1979.

Miralles, C., Asclepiades. Epigrammes, ECI Supl. serie 2, n. 11, 1970

----- «Pocula plena», Faventia III 1981, 31-35.

Montanari, R., «L'oscurità dell'Ariete da Arato ad Avieno», Prometheus XI 1985, 151-167.

Morgan, K., Ovid's Art of Imitation. Propertius in th "Amores" (Mnemosyne, "Bibliotheca Classica Batava", Supl. 47), Leiden 1977.

De Neubourg, L., «Virgile et Aratos: increpuit densis alis dans les Géorgiques, I. 382», RhM CXXVI 1983, 308-320.

Opelt, I., «In Gottes Namen beginnen», Romanobarbarica I 1976, 181-194.

Papanghelis T. D., «Catullus and Callimachus on Large Women (A Reconsideration of c. 86)», Mnemosyne XLIV 3-4, 1991, 372-386.

Pendergraft, M. L. B., Aratus as a Poetic Craftsman, tesi doctoral, Chapel Hill 1982.

----- «Aratean Echoes in Theocritus», QUCC LIII 1986, 47-54.

----- «On the Nature of the Constellations: Aratus, Ph. 367-385», Eranos LXXXVIII 1990, 99-106.

Perrotta, G., «Virgilio e Arato», A&R V 1924, 1-19.

Pfeiffer, R., Historia de la filología clásica, Madrid 1981.

Pierce F. P. J. & Gray F. E., «Hexameter Patterns, Statistical Inference, and the Homeric Question: An Analysis of La Roche Data», TPAPhA CIII 1972, 187-209.

Porter, H. N., «Hesiod and Aratus», TAPhA LXXVII 1946,
158-170.

Reinsch-Werner, H., Callimachus Hesiodicus. Die Rezeption der
hesiodischen Dichtung durch Kallimachos von
Kyrene, Berlin 1976.

Robert, J., «Epigramma de Chios», REG LXXX 1967, 282-291.

Ronconi, A., «Arato interprete di Omero», SIFC IX 1937,
167-202, 237-259.

Ruiz de Elvira, A., «Los problemas del proemio de las
Geórgicas», Emerita XXXV 1967, 45-54.

----- «El contenido ideológico del labor omnia uicit», CFC
III 1972, 9-33.

Salanitro, M., «Aratea II», SCO XV 1966, 258-261.

Sale, W., «The Popularity of Aratus», CJ XLI 1966, 160-164.

Schmid, W. & Stählin, O., Wilhelm von Christ's Geschichte der
griechischen Literatur, a Handbuch der klassischen
Altertumswissenschaft, Munic 1919, secc. 7, part II,
vol. I, 161-167.

Schott, A. & Böker, R., Aratos. Sternbilder und Wetterzeichen,

Munic 1958.

Schütze, K., Beiträge zum Verständnis der Phänomene Arats,
tesi doctoral, Leipzig 1935.

Skutsch, O., «Zu Vergils Ekloguen», RhM IC 1956, 193-201.

Solmsen, F., «Aratus on the Maiden and the Golden Age»,
Hermes XCIV 1966, 124-128.

Sonnenburg, P. E., «Carmina uigilata», RhM LXVI 1911, 477 ss.

Soubiran, J., Cicéron. Aratea. Fragments poétiques, Paris 1972.

Springer, C., «Aratus and the Cups of Menalcas. A Note on
Eclogue 3. 42», CJ LXXIX 1983, 131-134.

Tartari, M., «Catullo e Propertio: poetica implicita e poetica
esplicita», Euphrosyne VII '985-6, 49-62.

Thomas, R. F., «Virgil's Ecphrasis Centerpieces», HSCP
LXXXVII 1983, 175-183.

----- «Virgil's Georgics and the Art of Reference», HSCP
XC 1986, 171-198.

----- Virgil. "Georgics" I, Cambridge 1988.

Tränkle, H., «Neoterische Kleinigkeiten», MH XXIX 1967,
87-103.

Traglia, A., «Reminiscenze empedoclee nei Fenomeni di Arato»,
Miscellanea di Studi Alessandrini in memoria di
Augusto Rostagni, Torì 1963, 382-393.

----- «Aratea I», SCO XV 1966, 250-258.

Traina, A., «Variazioni omeriche in Arato», Maia VIII 1956,
39-48.

Vegetti, M., «Nell'ombra di Theuth. Dinamiche della scrittura
in Platone», a Sapere e scrittura in Grecia, a cura di
M. Detienne, Roma-Bari 1989, 201-227.

Vian, F., Apollonios de Rhodes. Argonautiques, I, Paris 1976.

Vogt, E., «Das Akrostichon in der griechischen Literatur»,
A&A XIII 1967, 80-95.

Wankei, H., «Arats Spottepigramm auf Diotimos», ZPE LII
1983, 67 s.

Weber, C., «Metrical Imitatio in the Proem to the Æneid»,
HSCP XCI 1987, 261-271.

Webster, T. B. L., «The Myth of Ariadne from Homer to

Catullus», G&R XIII 1966, 22-31.

Wenskus, O., Astronomische Zeitangabe von Homer bis Theophrast, Hermes Einzelschriften LV 1990.

West, M. L., Hesiod: Theogony, Oxford 1966.

von Wilamowitz-Moellendorf, U., Hellenistische Dichtung in der Zeit des Kallimachos, Berlin 1962 (=1924).

Wimmel, W., Kallimachos in Rom, Hermes Einzelschriften XVI 1960.

Wormell, E. E. W., «The Riddles in Virgil's Third Eclogue», CQ X 1960, 29-32.

Zuntz, G., «Zum Kleantes-Hymnus», HSCP LXIII 1958, 289-308.

APENDIX

1 ΑΡΑΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Reproduïm exactament el text segons l'edició de Jean Martin, Arati Phænomena. Introduction, texte critique, commentaire et traduction, Florència 1956.

2 TRADUCCIO

La traducció que oferim es basa en l'esmentada edició de J. Martin.

Volem manifestar el nostre agraïment al professor F. Cuartero, el qual ens ha fet, a propòsit d'aquesta traducció, un gran nombre de valuosos suggeriments.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Ἐκ Διὸς ἀρχόμεσθα, τὸν οὐδέποτ' ἀνδρες ἔωμεν
 ἄρητον· μεσθαὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγκαί,
 πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί, μεστὴ δὲ θάλασσα
 καὶ λιμένες· πάντη δὲ Διὸς κεκρήμεθα πάντες.
 Τοῦ γὰρ καὶ γένος εἰμεν. Ὁ δ' ἦπιος ἀνθρώποισι 5
 δεξιὰ σημαίνει, λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργον ἐγείρει
 μιμνήσκων βίοτοιο· λέγει δ' ὅτε βῶλος ἀρίστη
 βουσί τε καὶ μακέλησι, λέγει δ' ὅτε δεξιαὶ ὦραι
 καὶ φυτὰ γυρῶσαι καὶ σπέρματα πάντα βαλέσθαι.
 Αὐτὸς γὰρ τὰ γε σήματ' ἐν οὐρανῷ ἐστήριξεν 10
 ἄστρα διακρίνας, ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
 ἀστέρας οἳ κε μάλιστα τετυγμένα σημαίνουσιν
 ἀνδράσιν ὥρων, ὄφρ' ἔμπεδα πάντα φύωνται.
 Τῷ μιν ἀεὶ πρῶτόν τε καὶ ὕστατον ἰλάσκονται.
 Χαίρει, πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν ὄνειαρ, 15
 αὐτὸς καὶ πρετέρη γενεή. Χαίροιτε δὲ Μοῦσαι
 μελίχθαι μάλα πᾶσαι. Ἐμοί γε μὲν ἀστέρας εἰπέιν
 ἦ θέμις εὐχομένῳ τεκμήρατε πᾶσαν ἀοιδήν.
 Οἱ μὲν ὁμῶς πολέες τε καὶ ἄλλυδις ἄλλοι εἶόντες
 οὐρανῷ ἔλκονται πάντ' ἥματα συνεχῆς αἰεὶ· 20
 αὐτὰρ ὄγ' οὐδ' ὀλίγον μετανίσσεται, ἀλλὰ μάλ' αὖτως
 ἄξων αἰὲν ἄρηρεν, ἔχει δ' ἀτάλαντον ἀπάντη
 μισσηγύς γαῖαν, περὶ δ' οὐρανὸν αὐτὸς ἀγίνει.
 Καί μιν πειραίνουσι δύο πόλοι ἀμφοτέρωθεν·
 ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἐπίοπτος, ὁ δ' ἀντίος ἐκ βορέου 25
 ὑψόθεν ὠκεανοῖο. Δύω δὲ μιν ἀμφὶς ἔχουσαι
 Ἄρκτοι ἅμα τροχόωσι· τὸ δὲ καλέονται Ἄμαξαι.
 Αἱ δ' ἦτοι κεφαλαὶ μὲν ἐπ' ἰξίας αἰὲν ἔχουσιν

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ἀλλήλων, αἰεὶ δὲ κατωμάχαι· φορέονται,
 ἔμπανιν εἰς ὤμους τετραμμένοι. Εἰ ἐτεὸν δὴ, 30
 Κρήτησιν κείναι γε Διὸς μεγάλου ἰότητι
 οὐρανὸν εἰσανέβησαν, ὃ μιν τότε κουρίζοντα
 Δίκητη ἐν εὐώδει, ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίουο,
 ἄνθρωπ' ἐγκατέθεντο καὶ ἔτρεφον εἰς ἐνιαυτὸν,
 Δικταῖοι Κούρωτες ὅτε Κρόνον ἐψεύδοντο. 35
 Καὶ τὴν μὲν Κυνόσουραν ἐπέκλησιν καλέουσιν,
 τὴν δ' ἐτέρην Ἐλίκην. Ἐλίκη γε μὲν ἄνδρες Ἀχαιοὶ
 εἰν ἀλὶ τεκμαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν·
 τῇ δ' ἄρα Φοίνικες πίσυνοι περὶ ὡσεὶ θάλασσαν.
 Ἄλλ' ἢ μὲν καθαρὴ καὶ ἐπιφράσσασθαι ἐτοιμὴ 40
 πολλὴ φαινομένη Ἐλίκη πρώτης ἀπὸ νυκτός·
 ἡ δ' ἐτέρη ὀλίγη μὲν, ἀτὰρ ναύτησιν ἀρείων·
 μειοτέρη γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι·
 τῇ καὶ Σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται.
 Τὰς δὲ δι' ἀμφοτέρας οἷη ποταμοῦ ἀπορρῶξ 45
 εἰλεῖται, μέγα θαῦμα, Δράκων, περὶ τ' ἀμφὶ τ' ἰαγῶς
 μυρίος· αἱ δ' ἄρα οἱ σπείρης ἐκάτερθε φέρονται
 Ἄρκτοι, κυανέου πεφυλαγμένοι ὠκεανοῦ.
 Αὐτὰρ ὅγ' ἄλλης μὲν νεάτη ἐπιτείνεται οὐρῇ,
 ἄλλην δὲ σπείρη περιτέμνεται· ἢ μὲν οἱ ἄκρη 50
 οὐρὴ παρ κεφαλὴν Ἐλίκης ἀποπαύεται Ἄρκτου·
 σπείρη δ' ἐν Κυνόσουρα κάρη ἔχει· ἡ δὲ κατ' αὐτὴν
 εἰλεῖται κεφαλὴν, καὶ οἱ πεδὸς ἔρχεται ἄχρῃς,
 ἐκ δ' αὐτίς παλίνορσος ἀνατρέχει. Οὐ μὲν ἐκείνω
 οἴσθεν, οὐδ' οἶος κεφαλῇ ἐπιλάμπεται ἀστήρ, 55
 ἀλλὰ δύο κροτάφοις, δύο δ' ὄμμασιν· εἷς δ' ὑπένερθεν

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ἔσχατιὴν ἐπέχει γένυος δεινοῖο πελώρου.

Λοξὸν δ' ἐστὶ κάρη, νεύοντι δὲ πάμπαν ἕοικεν
ἄκρην εἰς Ἐλίκης οὐρὴν· μάλα δ' ἐστὶ κατ' ἰθὺ
καὶ στόμα καὶ κροτάφοιο τὰ δεξιὰ νειάτῳ οὐρῇ.

60

Κεῖνη που κεφαλὴ τῇ νίσσεται, ἦχι περ ἄκραι
μίσγονται δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.

Τῇ δ' αὐτοῦ μογεοντι κυλίνδεται ἀνδρὶ ἑοικὸς
εἶδωλον· τὸ μὲν οὔτις ἐπίσταται ἀμφαδὸν εἰπεῖν,
οὐδ' ὅτινι κρέματα κεῖνος πόνῳ, ἀλλὰ μιν αὐτως

65

Ἐνγόνασιν καλέουσι. Τὸ δ' αὐτ' ἐν γούνασι κάμνον
ὀκλάζοντι ἕοικεν· ἀπ' ἀμφοτέρων δὲ οἱ ὤμων
χεῖρες ἀείρονται· τάνυταί γε μιν ἄλλυδις ἄλλη
ὅσσον ἐπ' ὄργυιαν· μέσσω δ' ἐφύπερθε καρῆνῳ
δεξιτεροῦ ποδὸς ἄκρον ἔχει σκολιοῖο Δράκοντος.

70

Αὐτοῦ κακεῖνος Στέφανος, τὸν ἀγαυὸν ἔθηκεν
σῆμ' ἕμεναι Διόνυσος ἀποικουμένης Ἀριάδνης,
νώτῳ ὑποστρέφεται κεκμηότος εἰδώλοιο.

Νώτῳ μὲν Στεφανος πελάει, κεφαλῇ γε μὲν ἄκρην
σκέπτεο παρ κεφαλὴν Ὀφιοῦχον, ἐκ δ' ἄρ' ἐρείνης
αὐτὸν ἐπιφράσσαιο φαινόμενον Ὀφιοῦχον·

75

τοιοῖοί οἱ κεφαλῇ ὑποκείμενοι ἀγλαοὶ ὤμοι
εἶδονται. Κεῖνοί γε καὶ ἂν διχόμενι σελήνῃ
εἰσωποὶ τελέθοικεν· ἀτὰρ χεῖρες οὐ μάλ' εἴσαι·
λεπτοτέρη γὰρ τῇ καὶ τῇ ἐπιδέδρομεν αἴγλη.
ἀλλ' ἔμπης κακεῖναι ἐπόψαι· οὐ γὰρ ἐλαφραί.

80

Ἄμφοτραὶ δ' Ὀφιοῦχος πεπονείαται ὅς ρά τε μέσον
δινεύει Ὀφιοῦχον· ὁ δ' ἕμενός εὔ ἐπαρηρῶς
ποσσὶν ἐπιθλίβει μέγα θηρίον ἀμφοτέροισιν,

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Σκορπίον, ὀφθαλμοῖς τε καὶ ἐν θώρηκι βεβηκῶς 85
 ὀρθός. Ἄτάρ οἱ Ὅφις γε δύο στρέφεται μετὰ χερσίν,
 δεξιτερῇ ὀλίγος, σκαιῇ γε μὲν ὑψόθι πολλός.

Καὶ δὴ οἱ Στεφάνῳ παρακέκλιται ἄκρα γένεια·
 νειόθι δὲ σπείρης μεγάλας ἐπιμαίετο Χηλάς·
 ἀλλ' αἱ μὲν φαέων ἐπιμεμφέες οὐδὲν ἀγαυαί. 90

Ἐξόπιθεν δ' Ἐλίκης φέρεται ἐλάοντι τοικῶς
 Ἄρκτοφύλας, τὸν ῥ' ἄνδρες ἐπικλείουσι Βωώτην,
 οὔνεχ' ἀμαξαίης ἐπαφώμενος εἶδεται Ἄρκτου,
 καὶ μάλα πᾶς ἀρίδηλος ὑπὸ ζώνῃ δέ οἱ αὐτὸς
 ἐξ ἄλλων Ἄρκτουῦρος ἐλίσσεται ἀμφαδὸν ἀστήρ. 95

Ἄμφοτέροισι δὲ ποσσὶν ὑπο σκέπτοιο Βωώτεω
 Παρθένου, ἧ ῥ' ἐν χειρὶ φέρει Στάχυν αἰγλήεντα.
 Εἴτ' οὖν Ἀστραίου κτεῖνη γένος, ὅν ῥά τέ φασιν
 ἄστρων ἀρχαῖοι πατέρ' ἔμμεναι, εἴτε τευ ἄλλου,
 εὐκηλος φορέοιτο. Λόγος γε μὲν ἐντρέχει ἄλλος 100
 ἀνθρώποις, ὡς δῆθεν ἐπιχθονὴ πάρος ἦεν,

ἤρχετο δ' ἀνθρώπων κατεναντίη, οὐδέ ποτ' ἀνδρῶν
 οὐδέ ποτ' ἀρχαίων ἠνήνατο φῶλα γυναικῶν,
 ἀλλ' ἀναμιεῖ ἐκάθητο καὶ ἀθανάτη περ εἴουσα.

Καὶ ἔ Δίκην καλέεσκον ἀγειρομένη δὲ γέροντας 105
 ἧς που εἰν ἀγορῇ ἢ εὐρυχόρῳ ἐν ἀγυίῃ,
 δημοτίρας ἦειδεν ἐπισπέρχουσα θέμιστας.

Οὔπω λευγαλίου τότε νεῖκος ἠκίσταντο,
 οὐδέ διακρίσιος περιμεμφέος, οὐδέ κυδοιμοῦ·
 αὐτως δ' ἔζων· χαλεπὴ δ' ἀπέκτετο θάλασσα, 110
 καὶ βίον οὔπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον,
 ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα καὶ αὐτὴ πότνια λαῶν

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- μυρία πάντα παρείχε Δίκη, δώτιρα δικάων.
 Τόφρ' ἦν ὄφρ' ἔτι γαῖα γένος χρίσιον ἔφερθεν.
 Ἄργυρέω δ' ὀλίγη τε καὶ οὐκέτι πάμπαν ἑτοίμη 115
 ὤμίλει, ποθέουσα παλαιῶν ἦθα λαῶν.
 Ἄλλ' ἔμπης ἔτι κείνο κατ' ἀργύρεον γένος ἦεν
 ἦρχετο δ' ἐξ ὀρέων ὑποδείκλος ἠχέντων
 μουνάζ, οὐδέ τω ἐπεμίσγετο μελιχίοισιν
 ἀλλ' ὅπότ' ἀνθρώπων μεγάλας πλήσαιτο κολῶνας, 120
 ἠεὶ κίλι δὴ ἔπειτα καθαπτομένη κακότητος,
 οὐδ' ἔτ' ἔφη εἰσωπὸς ἐλεύσεσθαι καλέουσιν.
 «Οἷην χρίσειοι πατέρες γενεὴν ἐλίποντο
 χειροτέρην· ἡμεῖς δὲ κακώτερα τέκνα τεκείσθε.
 Καὶ δὴ που πόλεμοι, καὶ δὴ καὶ ἀνάροισιν αἶμα 125
 ἔσσεται ἀνθρώποισι, κακῶ δ' ἐπικείσεται ἄλγος».
 Ὡς εἰποῦσ' ὀρέων ἐπεμαίετο, τοὺς δ' ἄρα λαοὺς
 εἰς αὐτὴν ἔτι πάντας ἐλίμπανε παπταίνοντας.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ κακείνοι ἐτέθνασαν, οἱ δ' ἐγένοντο,
 χαλκείη γενεὴ προτέρων ὀλοώτεροι ἄνδρες, 130
 οἱ πρῶτοι κακοεργὸν ἐχαλκεύσαντο μάχαιραν
 εἰνοδίην, πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων.
 Καὶ τότε μισήσασα Δίκη κείνων γένος ἀνδρῶν
 ἔπαθ' ὑπουρανίη, ταύτην δ' ἄρα νόσαστο χώραν,
 ἦχι περ ἐννυχίη ἔτι φαίνεται ἀνθρώποισι 135
 Παρθένος ἐγγὺς εἶουσα πολυσκέπτω Βοώτῳ.
 Τῆς ὑπὲρ ἀμφοτέρων ὤμων εἰλίσσεται ἀστὴρ
 <δεξιτερῇ πτέρυγι· Προτρυγητῆρ δ' αὖτε καλεῖται>
 τόσσοι μὲν μεγέθει, τοίη δ' ἐγκείμενος εἴγλη,
 οἷος καὶ μεγάλης οὐρῆν ὑποφαίνεται Ἄρκτου 140

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

δεινὴ γὰρ κείνη, δεινοὶ δὲ οἱ ἐγγύθεν εἰσὶν
 ἀστέρες· οὐκ ἂν τοὺς γε ἰδὼν ἐπιτεκμήραιο,
 οἶός οἱ πρὸ ποδῶν φέρεται καλὸς τε μέγας τε
 εἷς μὲν ὑπωμαίων, εἷς δ' ἰεῦθεν κατιόντων,
 ἄλλος δ' οὐραίοις ὑπὸ γούνασιν. Ἄλλ' ἄρα πάντες 145
 ἀπλόοι ἄλλοθεν ἄλλος ἀνωρυμῆ φερόνται.

Κρατὶ ἔξ οἱ Δίδυμοι, μέσση δ' ὑπο Καρκίνος ἐστίν·
 ποσὶ δ' ὀπισθοτέροισι Λέων ὑπο καλὰ φαίνει.
 Ἔνθα μὲν ἡελίοιο θερείταται εἰσι κέλευθοι·
 αἱ δὲ που ἀσταχύων κενεαὶ φαίνονται ἄρουραι 150
 ἡελίου τὰ πρῶτα συνερχομένοιο Λέοντι.

Τῆμος καὶ κελάδοντες ἐτησίαι εὐρέι πόντῳ
 ἀθροοὶ ἐμπίπτουσιν, ὁ δὲ πλόος οὐκέτι κώπαις
 ὤριος· εὐρεῖαί μοι ἀρέσκοικεν τότε νῆες,
 εἰς ἄνεμον δὲ τε πηδᾶ κυβερνητῆρες ἔχοικεν. 155

Εἰ δὲ τοι Ἠνίοχόν τε καὶ ἀστέρας Ἠνίοχοιο
 σκέπτεσθαι δοκέοι, καὶ τοι φάτις ἤλυθεν Αἰγὸς
 αὐτῆς ἢ Ἐρίφων, οἷτ' εἰν ἀλὶ πορφυρούσῃ
 πολλακίς ἐσκέφαντο κεδαιομένους ἀνθρώπους,
 αὐτὸν μὲν μιν ἅπαντα μέγαν Διδύμων ἐπὶ λαῖα 160
 κεκλιμένον δῆεις, Ἐλίκης δὲ οἱ ἄκρα κάρηνα
 ἀντία δινεύει, σκαίῳ δ' ἐπεληλαται ὤμῳ

Αἶξ ἱερή, τὴν μὲν τε λόγος Διὶ μαζὸν ἐπισχεῖν·
 Ὀλενίην δὲ μιν Αἶγα Διὸς καλέουσ' ὑποφῆται.
 Ἄλλ' ἢ μὲν πολλή τε καὶ ἀγλαή· οἱ δὲ οἱ αὐτοῦ 165
 λεπτὰ φαίνονται Ἐριφοὶ καρπὸν κᾶτα χειρός.

Πᾶρ ποσὶ δ' Ἠνίοχου κρεαὸν πεπτηότα Ταῦρον
 μαίεσθαι· τὰ δὲ οἱ μαλ' εὐκότε σήματα κείται·

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

τοίη οἱ κεφαλὴ διακέκριται· οὐδέ τις ἄλλω
σῆματι τεκμήριαιτο κάρη βοός, οἷά μιν αὐτοὶ
ὑστέρες ἀμφοτέρωθεν ἐλισσόμενοι τυπέωσιν. 170

Καὶ λίην κείνων ὄνομ' εἴρεται· οὐδέ τοι αὐτως
νήκουστοι Ἰάδες· ταὶ μὲν ῥ' ἐπὶ παντὶ μετώπῳ
Ταύρου βεβλάεσσι. Λαιοῦ δὲ κρᾶτος ἄκρον
καὶ πόδα δεξιτέρων παρακλιμένον Ἠνίοχοιο 175
εἰς ἀστέρι ἐπέχει, συνελθήμενοι δὲ φέρονται·
ἀλλ' αἰεὶ Ταῦρος προφρεστέρος Ἠνίοχοιο
εἰς εἰτέρην καταβῆναι, ὀμηλοσίη περ ἀνελθῶν.

Οὐδ' ἄρα Κηφῆος μογερόν γένος Ἰασίδαο
αὐτως ἄρρητον κατακίεσται· ἀλλ' ἄρα καὶ τῶν 180
οὐρανὸν εἰς ὄνομ' ἦλθεν, ἐπεὶ Διὸς ἐγγύθεν ἦσαν.
Αὐτὸς μὲν κατόπισθεν ἔων Κυνοσουρίδος Ἄρκτου
Κηφεὺς ἀμφοτέρας χεῖρας τανύοντι ἔοικεν·
ἴση οἱ στάθμη νεάτης ἀποτείνεται οὐρῆς
εἰς πόδας ἀμφοτέρους, ὅση ποδὸς εἰς πόδα τείνει. 185

Αὐτὰρ ἀπὸ ζώνης ὀλίγον κε μεταβλέψαιε
πρώτης ἴμενος καμπῆς σκολιοῦτο Δράκοντος.

Τοῦ δ' ἄρα δαίμονη προκυλίνδεται οὐ μάλα πολλή
νυκτὶ φαεινομένη πομπήνιδι Κασσιόπειαι· 190
οὐ γάρ μιν πολλοὶ καὶ ἐπιμοιβοὶ γανέωσιν
ἀστέρες, οἳ μιν πᾶσαν ἐπιρρήδην σιτιώωσιν.
Οἷη δὲ κληῖδι θυρῆν ἔντοσθ' ἀραρυῖαν
οἰκλίδ' ἐπιπλήσσοντες ἀνεκρούουσιν ὄχηας,
τοιοῖοί οἱ μουνᾶ· ὑποκείμενοι ἰνδάλλονται
ἀστέρες. Ἡ δ' αὐτως ὀλίγων ἀποτείνεται ἔμων 195
ὄργων· φαίης κεν ἀνιάζειν ἐπὶ παιδί.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Αὐτοῦ γὰρ κάκεινο κυλίνδεται αἶνον ἄγαλμα
 Ἄνδρουμέδης ὑπὸ μητρὶ κεκασμένον· οὐ σε μάλ' οἷω
 νύκτα περισκεψέσθαι, ἔν' αὐτίκα μᾶλλον ἴδῃαι·
 τοίη οἱ κεφαλή, τοῖοι δέ οἱ ἀμφοτέρωθεν 200
 ὦμοι καὶ πόδες ἀκρότατοι καὶ ζώματα πάντα.
 Ἄλλ' ἔμπης κάκειθι διωλενίη τετάνυσται,
 δεσμὰ δέ οἱ κεῖται καὶ ἐν οὐρανῷ· αἱ δ' ἀνέχονται
 αὐτοῦ πεπταμέναι πάντ' ἥματα χεῖρες ἐκείνη.
 Ἄλλ' ἄρα οἱ καὶ κρατὶ πέλωρ ἐπελήλαται Ἴππος 205
 ἀστὲρι νειαιρῇ· εὐνὸς δ' ἐπιλάμπεται ἀστὴρ
 τοῦ μὲν ἐπ' ὀμφαλίῳ, τῆς δ' ἔσχατόωντι καρῆνῳ.
 Οἱ δ' ἄρ' ἔτι τρεῖς ἄλλοι ἐπὶ πλευράς τε καὶ ὦμους
 Ἴππου δεκανόωσι διασταδὸν ἴσα πέλεθρα,
 καλοὶ καὶ μεγάλοι· κεφαλή δέ οἱ οὐδὲν ὁμοίη, 210
 οὐδ' αὐχὴν δολιχὸς περ ἐών· ἀτὰρ ἔσχατος ἀστὴρ
 αἰθουμένης γένυος καὶ κεν προτέροις ἐρίσειεν
 τέτρασιν, οἳ μιν ἔχουσι περισκεπτοὶ μάλ' ἔόντες.
 Οὐδ' ὄγε τετράπους ἐστίν· ἀπ' ὀμφαλίω γὰρ ἄκρου
 μεσοσθέν ἡμιτελής περιτέλλεται ἱερὸς Ἴππος. 215
 Κεῖνον δὴ καὶ φασὶ καθ' ὑψηλοῦ Ἐλικῶνος
 καλὸν ὕδωρ ἀγαγεῖν εὐάλδος Ἴππουκρήνης.
 Οὐ γὰρ πω Ἐλικῶν ἄκρος κατελείβετο πηγαῖς·
 ἀλλ' Ἴππος μιν ἔτυψε· τὸ δ' ἀθρόον αὐτόθεν ὕδωρ
 ἐξέχυτο πληγῇ προτέρου ποδός· οἱ δὲ νομῆες 220
 πρῶτοι κεῖνο ποτὸν διεφῆμισαν Ἴππουκρήνην.
 Ἄλλὰ τὸ μὲν πέτρης ἀπολείβεται, οὐδέ τοι αὐτὸ
 Θεσπιέων ἀνδρῶν ἕκας ὄψεται· αὐτὰρ ὄγ' Ἴππος
 ἐν Διὸς εἰλεῖται, καὶ τοι πάρα θήσασθαι.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- Αὐτοῦ καὶ Κριοῦ θωάταταί εἰσι κέλκυθαι, 225
 ὃς ῥά τε καὶ μήκιστα διωτόμενος περὶ κύκλα
 οὐδὲν ἀφαιρότερον τροχᾶσι Κυνοσουρίδος Ἐρκτου.
 Αὐτὸς μὲν νωθῆς καὶ ἀνάστερος οἷα σελήνη
 σκέψασθαι, Ἠώνη δ' ἂν ὅμως ἐπιτεκμήραιο
 Ἄνδρουμέδης ὀλίγον γὰρ ὑπ' αὐτὴν ἐστήρικται, 230
 μεσσοῦθι δὲ τρίβει μέγαν οὐρανὸν, ἥχι περ ἄκραι
 Χηλαὶ καὶ Ἠώνη περιτέλλεται Ἄρριωνος.
 Ἔστι δέ τοι καὶ ἔτ' ἄλλο τετυγμένον ἐγγύθι σῆμα
 νοτιῶθεν Ἄνδρουμέδης, τὸ δ' ἐπὶ τρισὶν ἐστάθμηται
 Δελτωτὸν πλευρῆσιν, ἰσαιομένησιν ἐοικὸς 235
 ἀμφοτέρης, ἥ δ' οὔτι τόση, μάλα δ' ἐστὶν ἐτοιμῆ
 εὐρέσθαι περὶ γὰρ πολέων εὐάστερος ἐστίν.
 Τῶν ὀλίγων Κριοῦ νοτιώτεροι ἀστέρες εἰσὶν.
 Οἱ δ' ἄρ' ἔτι προτέρω, ἔτι δ' ἐν προμολῆσι νότιο
 Ἰχθύες. Ἄλλ' αἰεὶ ἕτερος προφερέστερος ἄλλου, 240
 καὶ μάλλον βορέας νέον κατιόντος ἀκούει
 Ἀμφοτέρων δὲ σφραγῶν ἀποτείνεται ἤντε δεσμὰ
 οὐραίων, ἐκάτερθεν ἐπισχερῶ εἰς ἓν ἰόντα
 Καὶ τὰ μὲν εἰς ἀστήρ ἐπέχει καλὸς τε μέγας τε,
 ὃν ῥά τε καὶ σύνδεσμον ὑπουράνιον καλέουσιν. 245
 Ἄνδρουμέδης δέ τοι ἄμμος ἀριστερός Ἰχθύος ἔστω
 σῆμα βορειοτέρου· μάλα γὰρ νῦν οἱ ἐγγύθεν ἐστίν.
 Ἀμφοτέροι δὲ πόδες γαμβροῦ ἐπισημαίνονται
 Περσός, οἳ ῥά οἱ αἰὲν ἐπωμέδιοι φορέονται.
 Αὐτὰρ ὅγ' ἐν βορέῳ φέρεται περιμήκετος ἄλλων. 250
 Καὶ οἱ δεξιτερὴ μὲν ἐπὶ κλισιὸν τετάνυσται
 πενθερίου δίφροιο· τὰ δ' ἐν ποσὶν οἷα διώκων

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ἶχνια μπύνει κεκονμένος ἐν Διὶ πατρί.

Ἄγχι δέ οἱ σκαιῆς ἐπιγουνίδος ἦλιθα πᾶσαι
Πληάδες φορόνται. Ὅ δ' οὐ μάλα πολλὸς ἀπάσας 255
χῶρος ἔχει, καὶ δ' αὐταὶ ἐπισκέψασθαι ἀφαιραί.

Ἐπτάποροι δὴ ταίγε μετ' ἀνθρώπους ὑδέονται,
ἔξ οἳ αἰ περ εἶδουσαι ἐπόψιαι ὀφθαλμοῖσιν.

Οὐ μὲν πως ἀπόλωλεν ἀπευθῆς ἐκ Διὸς ἀστήρ,
ἔξ οὗ καὶ γενεῆθεν ἀκούομεν, ἀλλὰ μάλ' αὐτῶς 260
εἵρεται ἐπτά δ' ἐκεῖναι ἐπιρρήδην καλέονται

Ἄλκυόνη Μερόπη τε Κελαινὴ τ' Ἥλέκτρη τε
καὶ Στερόπη καὶ Τηυγέτη καὶ πότνια Μαῖα.

Αἱ μὲν ὁμῶς ὀλίγαι καὶ ἀφεγγέες, ἀλλ' ὀνομασταὶ
ἦρι καὶ ἐσπέριαι, Ζεὺς δ' αἴτιος, εἰλίσσονται, 265
ὅσφισι καὶ θέρεος καὶ χείματος ἀρχομένοιο
σημαίνειν ἐπένευσεν ἐπερχομένου τ' ἀρότιο.

Καὶ Χέλυς ἦδ' ὀλίγη. Τὴν ἄρ' ἔτι καὶ παρὰ λίκνῳ
Ἐρμείης ἐτόρησε, Λύρην δέ μιν εἶπε λέγεσθαι, 270
καδ δ' ἔθετο προπάρουθεν ἀπευθῆος εἰδῶλοιο
οὐρανὸν εἰσαγαγών. Τὸ δ' ἐπὶ σκελέεσσι πέτηλον
γούνατι οἱ σκαιῶν πελάει κεφαλῇ γε μὲν ἄκρη
ἐντιπέρην ὄρνιθος ἐλίσσεται· ἡ δὲ μεσηγὺ
ὄρνιθέης κεφαλῆς καὶ γούνατος ἐστήρικται.

Ἦτοι γὰρ καὶ Ζηνὶ παρατρέχει αἰόλος ὄρνις, 275
ἄλλα μὲν ἡρώεις, τὰ δὲ οἱ ἐπὶ τετρήχυνται
ἀστράσιν οὔτι λίην μεγάλοις, ἀτὰρ οὐ μὲν ἀφαιραῖς.

Αὐτὰρ ὄγ' εὐδιόωντι ποτὴν ὄρνιθι ἐοικῶς
οὔριος εἰς ἐτέρην φέρεται, κατὰ δεξιὰ χειρὸς
Κηφείης ταρσοῖο τὰ δεξιὰ πείρατα τείνων. 280

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Λαιῆ δὲ πτέρυγι σκαρθμός παρακέκλιται Ἴππου.

Τὸν δὲ μετὰ σκαίροντα δὺ Ἴχθύς ἀμφινέμονται
 Ἴππον πάρ δ' ἄρα οἱ κεφαλῆ χειρ Ὑδροχόοιο
 δεξιτερῇ τάνυται. Ὅ δ' ὀπίστρος Αἰγόκερῆος
 τέλλεται· αὐτὰρ ὄγε πρότερος καὶ νεϊόθι μᾶλλον
 κέκλιται Αἰγόκερως, ἵνα ἴς τρέπει' ἡλίοιο.

285

Μὴ κέ νῶ ἐνὶ μηνὶ περικλύζοιο θαλάσση
 πεπταμένῳ πελάγει κεκρημένος. Οὔτε κεν ἦοι
 πολλὴν περήνειος, ἐπεὶ ταχινώταταί εἰσιν,
 οὔτ' ἂν τοι νυκτὸς πεφοβημένῳ ἐγγύθεν ἦως
 ἔλθοι καὶ μάλα πολλὰ βοωμένῳ. Οἱ δ' ἀλεγεινοὶ
 τῆμος ἐπιρρήσουσι νότοι, ὅπότε Αἰγόκερῆι
 συμφέρετ' ἡέλιος· τότε δὲ κρύος ἐκ Διός ἐστιν
 ναύτη μαλκιδῶντι κακώτερον. Ἀλλὰ καὶ ἔμπης
 ἦδη πάντ' ἐνιαυτὸν ὑπὸ στείρησι θάλασσα
 πορφύρει· ἴκελοι δὲ κολυμβίσιν αἰθυίῃσιν
 πολλάκις ἐκ νηῶν πέλαγος περιπαπταίνοντες
 ἦμθ', ἐπ' αἰγιαλοὺς τετραμμένοι οἱ δ' ἔτι πόρῳ
 κλύζονται· ὀλίγον δὲ διὰ ξύλον ἄϊδ' ἐρύκει.

295

Καὶ δ' ἂν ἔτι προτέρῳ γε θαλάσση πολλὰ πεπονθώς,
 τόξον ὄτ' ἡέλιος καίει καὶ ῥύτορα τόξου,
 ἐσπέριος κατάγοιο, πεποιθώς οὐκέτι νυκτί.
 Σῆμα δέ τοι κείνης ὥρης καὶ μηνὸς ἐκείνου
 Σκορπίος ἀντέλλων εἴη πυμάτης ἐπὶ νυκτός.

Ἦται γὰρ μέγα τόξον ἀνέλκεται ἐγγύθι κέντρου
 Τοξευτής· ὀλίγον δὲ παροίτερος ἴσταται αὐτοῦ
 Σκορπίος ἀντέλλων, ὁ δ' ἀνέρχεται αὐτίκα μᾶλλον.
 Τῆμος καὶ κεφαλὴ Κυνοσουρίδος ἀκρόθι νυκτός

300

305

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- ὑψι μάλα τροχάει· ὁ δὲ δύεται ἠῶθι πρὸ
 ἀθρόος Ὀρίων, Κηρὺς δ' ἀπὸ χειρὸς ἐπ' ἰξύν. 310
- Ἔστι δέ τοι προτέρω βεβλημένος ἄλλος Ὀιστός
 αὐτὸς ἄτερ τόλου· ὁ δέ οἱ παραπέπταται Ὀρνις
 ἀσσότερος βορέω. Σχεδόθεν δέ οἱ ἄλλος ἔσται
 οὐ τόσοσος μεγέθει, χαλεπὸς γε μὲν ἐξ ἀλὸς ἐλθὼν
 νυκτὸς ἀπερχομένης· καί μιν καλέουσιν Ἀπτόν. 315
- Δελφίς δ' οὐ μάλα πολλὸς ἐπιτρέχει Αἰγιοκερῆι
 μεσοῦθεν ἠερόεις· τὰ δέ οἱ περὶ τέσσαρα κεῖται
 γλήνεια, παρβολάδην δ' ὅη παρ δύο πεπτηῶτα.
- Καὶ τὰ μὲν οὖν βορέω καὶ ἀλήσιος ἠελίοιο
 μεσσηγὺς κέχυται· τὰ δὲ νειόθι τέλλεται ἄλλα 320
 πολλὰ μεταξὺ νότιοιο καὶ ἠελίοιο κελεύθου.
- Λοῦός μὲν Ταύροιο τομῆ ὑποκέκλιται αὐτὸς
 Ὀρίων. Μὴ κείνον ὅτις καθαρῆ ἐνὶ νυκτὶ
 ὑψοῦ πεπτηῶτα παρέρχεται, ἄλλα πεποιῆτοι
 οὐρανὸν εἰσανιδῶν προφερέστερα θήσεισθαι. 325
- Τοῖός οἱ καὶ φρουρὸς ἀειρομένω ὑπὸ νώτῳ
 φαίνεται ἀμφοτέροισι Κύων ἐπὶ ποσσὶ βεβηκώς,
 ποικίλος, ἀλλ' οὐ πάντα πεφασμένος ἀλλὰ κατ' αὐτὴν
 γαστέρα κυάντος περιτέλλεται, ἣ δέ οἱ ἄκρη
 ἀστέρι βεβλήσεται δεινῷ γένυς, ὅς ῥα μάλιστα 330
 ὄξεια σειριάει· καί μιν καλέουσ' ἀνθρωπι
 Σείριον. Οὐκετι κείνον ἄμ' ἠελίῳ ἀνιόντα
 φυταλιαὶ φεύδονται ἀναλδῆα φυλλιώσσαι·
 ῥεῖτα γὰρ οὖν ἔκρινε διὰ στίχας ὄξυς αἴτας,
 καὶ τὰ μὲν ἔρρωσεν, τῶν δὲ φλόον ὤλεσε πάντα. 335
 Κεῖνοι καὶ κατιόντος ἀκούομεν· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

σῆμ' ἕμεναι μελέεσσιν ἐλαφρότεροι περίκρονται.

Ποσσὶν δ' Ὠρίωνος ὑπ' ἀμφοτέροισι Λαγῶς
 ἐμμενὲς ἦματα πάντα διώκεται· αὐτὰρ ὄγ' αἰεὶ
 Σείριος ἐξόπιθεν φέρεται μετιόντι ἑοικώς,
 καὶ οἱ ἐπαντέλλει, καί μιν κατιόντα δοκεύει.

340

Ἡ δὲ Κυνὸς μεγάλοιο κατ' οὐρὴν ἔλκεται Ἀργῶ
 πρυμνόθεν· οὐ γὰρ τῆγε κατὰ χρὸς εἰσὶ κέλευθοι,
 ἀλλ' ὄπιθεν φέρεται τετραμμένη, οἷα καὶ αὐταὶ
 νῆες, ὅτ' ἤδη ναῦται ἰπιστρέψωσι κορώνην
 ὄρμον ἐσπρχόμενοι· τὴν δ' αὐτίκα πᾶς ἀνακόπτει
 νῆα, παλιρροθὴ δὲ καθάπτεται ἠπείροιο·
 ὧς ἦγε πρύμνησιν Ἰησονίς ἔλκεται Ἀργῶ.

345

Καὶ τὰ μὲν ἠέριθ καὶ ἀνάστερος ἄχρι παρ' αὐτὸν
 ἰστόν ἀπὸ πρῶρης φέρεται, τὰ δὲ πᾶσα φαεινῆ.

350

Καὶ οἱ πηδάλιον κεχαλασμένοι ἐστήρικται
 ποσσὶν ὑπ' οὐραίοισι Κυνὸς προπάροθεν ἰόντος.

Τὴν δὲ καὶ οὐκ ὀλίγον περ ἀπόπροθι πεπτηγῆσαν
 Ἀνδρομέδην μέγα Κῆτος ἐσπρχόμενον κατεπείγει.

Ἡ μὲν γὰρ Θρήικος ὑπὸ πνοιῇ βορέασο
 κεκλιμένη φέρεται, τὸ δὲ οἱ νότος ἐχθρὸν ἀγινεῖ
 Κῆτος, ὑπὸ Κριῶ τε καὶ Ἰχθύσιν ἀμφοτέροισιν,
 βαῖον ὑπὲρ Ποταμοῦ βεβλημένον ἰστερόεντος.

355

Οἷον γὰρ κάκεῖνο θεῶν ὑπὸ πυσσὶ φορεῖται
 λείψανον Ἡριδανοῖο, πολυκλαύτου ποταμοῖο.
 Καὶ τὸ μὲν Ὠρίωνος ὑπὸ σκαιὸν πόδα τείνει
 δεσμοὶ δ' οὐραῖοι, τοῖς Ἰχθύες ἄκροι ἔχονται,
 ἀμφω συμφορέονται ἀπ' οὐραίων κατιόντες,
 κητείης δ' ὄπιθεν λοφίης ἐπιμῖξ φορέονται

360

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- εἰς ἓν ἐλαυνόμενοι ἐνὶ δ' ἀστέρι πειραίνονται, 365
 Κήτεος ὃς κείνου πρώτη ἐπίκειται ἀκάνθη.
- Οἱ δ' ὀλίγω μέτρῳ, ὀλίγη δ' ἐγκείμενοι αἴγλη
 μεσσοῦ πηδαλίου καὶ Κήτεος εἰλίσσονται,
 γλαυκοῦ πεπηῶτες ὑπὸ πλευρῆσι Λαγωῦ
 νώνυμοι· οὐ γὰρ τοίγε τετυγμένου εἰδῶλοιο 370
 βεβλάεται μελέσσειν εἰκότες, οἷά τε πολλὰ
 ἐξείης στιχόωντα παρέρχεται αὐτὰ κέλευθα
 ἀνομένων ἐτέων, τὰ τις ἀνδρῶν οὐκέτ' ἐόντων
 ἐφράσαι ἢ δ' ἐνόησεν ἅπαντ' ὀνομαστὶ καλέσσαι
 ἤλιθα μορφώσας οὐ γὰρ κ' ἐδυήσατο πάντων 375
 οἷοι κεκρυμμένων ὄνομ' εἰπέμεν οὐδέ δαῖναι·
 πολλοὶ γὰρ πάντη, πολέων δ' ἐπὶ ἴσα πέλονται
 μέτρα τε καὶ χροίη, πάντες γε μὲν ἀμφιέλικτοι.
 Τῷ καὶ ὀμηγερέας οἱ εἶσατο ποιήσασθαι
 ἀστέρας, ὅφρ' ἐπιταῖ ἄλλῳ παρακείμενος ἄλλος 380
 εἶδε σημαίνουσιν. Ἄφαρ δ' ὀνομαστὰ γέροντε
 ἄστρα, καὶ οὐκέτι νῦν ὑπὸ θαύματι τέλλεται αὐτῆρ,
 ἀλλ' οἱ μὲν καθαροῖς ἐναρηρότες εἰδῶλοισιν
 φαίνονται, τὰ δ' ἔνερθε διωκομένοιο Λαγωῦ
 πάντα μαλ' ἠρόοντα καὶ οὐκ ὀνομαστὰ φέρονται. 385
- Νειόθι δ' Αἰγοκερῆος, ὑπὸ πνοιῆσι νύτοιο,
 Ἴχθῦς ἐς Κήτος τετραμμένος αἰωρεῖται
 οἶτος ἀπὸ προτέρων, Νότιον δὲ ἐ κικλήσκουσιν.
- Ἄλλοι δὲ σποράδην ὑποκείμενον Ἵδροχοῆι
 Κήτεος αἰθερίοιο καὶ Ἴχθῦος ἠερέθονται 390
 μέσοι νωχιέες καὶ ἀνώνυμοι· ἐγγύθι δὲ σφρων,
 δεξιτερῆς ἀπὸ χειρὸς ἀγαυοῦ Ἵδροχοῖοιο,

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

οἷη τις τ' ὀλίγη χύσις ὕδατος ἔνθα καὶ ἔνθα
 σκιδναμένου, λαροποι καὶ ἀναλδέες εἰλίσσονται.
 Ἐν δέ σφιν δύο μᾶλλον ἐτιδόμενοι φορέονται 395
 ἀστέρες, οὔτε τι πολλὸν ἀπήφοροι οὔτε μάλ' ἐγγύς,
 εἷς μὲν ὑπ' ἀμφοτέροισι ποσὶν καλὸς τε μέγας τε
 Ὑδροχόου, ὁ δὲ κυανέου ὑπὸ Κήτεος οὐρῇ
 τοὺς πάντας καλέουσιν Ὑδωρ. Ὀλίγοι γε μὲν ἄλλοι
 νεοῖοι Τοξευτήρος ὑπὸ προτέροισι πόδεσσι 400
 ἄγνωτοι κύκλῳ περιηγέες εἰλίσσονται.
 Αὐτὰρ ὑπ' αἰθουμένῳ κέντρῳ τέρας μεγάλοιο
 Σκορπιου, ἀγχι νότοιο, Θυτήριον αἰωρεῖται.
 Τοῦ δ' ἦτοι ὀλίγον μὲν ἐπὶ χρόνον ὑψὸθ' εὐόντος
 πέυσσαι ἀντιπέρην γὰρ ἀείρεται. Ἀρκτούροιο. 405
 Καὶ τοῦ μὲν μάλα πάγχι μετηροῖ εἰσι κέλευθοι
 Ἀρκτούρου, τὸ δὲ θῆσε νύφ' ἑσπερίην ἅλα νεῖται.
 Ἄλλ' ἄρα καὶ περὶ κείνο Θυτήριον ἀρχαίη Νύξ,
 ἀνθρώπων κλαίουσα πόνον, χεμῶνος ἔθηκεν
 εἰναίου μέγα σῆμα κεδαιόμεναι γὰρ ἐκείνη 410
 νῆες ἀπὸ φρονός εἰσι τὰ δ' ἄλλοθεν ἄλλα πιφαύσκει
 σήματ', ἐποικτεῖρουσα πολυρροθίους ἀνθρώπους.
 Τῷ μὲν πελάγει νεφῶν εἰλυμένῳ ἄλλῳ
 εὖχεο μεσσόθι κείνο φανήμεναι οὐρανῷ ἄστρον,
 αὐτὸ μὲν ἀνέφελόν τε καὶ ἀγλαόν, ὕψι δὲ μᾶλλον 415
 κυμαίνοντι νεφεὶ πεπισμένον, οἷά τε πολλὰ
 εὐλίβει ἀναστέλλοντος ὀπωρινοῦ ἀνέμοιο.
 Πολλάκι γὰρ καὶ τοῦτο νότῳ ἔπι σῆμα τιτύσκει
 νυξ αὐτή, μογεροῖσι χαρίζομένη ναύτησιν.
 Οἱ δ' εἰ μὲν κε πίθωνται ἐναίσια σημαίνουση, 420

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

αἴψα δὲ κοῦφά τε πάντα καὶ ἄρτια ποιήσονται,
 αὐτίκ' ἐλαφρότερος πέλεται πόνος· εἰ δέ κε νηὶ
 ὑψόθεν ἐμπλήρη δεινὴ ἀνέμοιο θύελλα
 αὐτως ἀπρόφατος ἴσως λαίψα πάντα ταραξή,
 ἄλλοτε μὲν καὶ πάμπαν ὑπόβρυχα ναυτίλλονται, 425
 ἄλλοτε δ', αἶ κε Διὸς παρανισσομένοιο τύχωσιν
 εὐχόμενοι, βορέω δὲ πὰρ' ἀστράφῃ ἀνέμοιο,
 πολλὰ μάλ' ὀτλήσαντες ὅμως πάλιν ἐσκέψαντο
 ἀλλήλους ἐπὶ νηϊ. Νότον δ' ἐπὶ σήματι τούτῳ
 δεΐδιαι, μέχρι βορῆος ἀπαστράφαντος ἴδῃαι. 430

Εἰ δέ τοι ἰσπερίης μὲν ἀλὸς Κενταύρου ἀπείη
 ὤμος ὅσον προτέρης, ὀλίγη δὲ μιν εἰλύοι ἀχλὺς
 αὐτόν, ἀτὰρ μετόπισθεν ἐοικότα σήματα φαίνοι
 νῦξ ἐπὶ παμφανόωντι Θυτηρίῳ, οὐ σε μάλα τρῆ
 ἐς νότον, ἀλλ' εὐροιο περισκοπέειν ἀνέμοιο. 435

Δήεις δ' ἄστρον ἐκεῖνο δὴ ὑποκείμενον ἄλλοις·
 τοῦ γάρ τοι τὰ μὲν ἀνδρὶ ἐοικότα νεϊόθι κεῖται
 Σκορκίου, ἱππούραια δ' ὑπὸ σφίσι· Χηλαὶ ἔχουσιν.
 Αὐτὰρ ὁ δεξιτερὴν αἰεὶ τανύοντι ἔοικεν
 ἐντία δινωτοῖο Θυτηρίου. Ἐν δέ οἱ ἀπριεῖ 440
 ἄλλο μάλ' ἐσφῆκται, ἐληλάμενον διὰ χειρός,
 Θηρίον· ὥς γάρ μιν πρότεροι ἐπεφημίξαντο.

Ἄλλ' ἔτι γάρ τι καὶ ἄλλο περαιόθεν ἔλκεται ἄστρον·
 Ὕδρην μιν καλέουσι· τὸ δὲ ζῶοντι ἐοικὸς
 ἠνεκὲς εἰλεῖται, καὶ οἱ κεφαλή ὑπὸ μέσσον 445
 Καρφίνον ἰκνεῖται, σπεῖρη δ' ὑπὸ σῶμα Λέοντος·
 οὐρὴ δὲ κρέμαται ὑπὲρ αὐτοῦ Κενταύροιο.
 Μέσση δὲ σπεῖρη Κρητῆρ, πινάτη δ' ἐπίκειται

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

εἶδωλον Κόρακος σπείρην κόπτοντι ἔοικός.
 Ναὶ μὴν καὶ Προκύων Διδύμοις ὑπο καλὰ φαίνει. 450
 Ταυτὰ κε θήσαιο παρερχομένων ἐνιαυτῶν
 ἐξείης καλίνωρα· τὰ γὰρ καὶ πάντα μάλ' αὖτως
 οὐρανῷ εὖ ἐνάρηεν ἀγάλματα νυκτὸς ἰούσης.
 Οἱ δ' ἐπιμιῖ ἄλλοι πέντ' ἀστέρες οὐδὲν ὁμοῖοι
 πάντοθεν εἰδώλων δυοκαίδεκα δινεύονται. 455
 Οὐκ ἂν ἔτ' εἰς ἄλλους ὁρώων ἐπιτεκμήραιο
 κείνων ἦχι κέονται, ἐπεὶ πάντες μετανάσται.
 Μακροὶ δέ σφρών εἰσιν ἐλισσομένων ἐνιαυτοί,
 μακρὰ δέ σήματα κεῖται ἀπόπροθεν εἰς ἔν ἴοντων,
 οὐδ' ἔτι θαρσαλέος κείνων ἐγὼ ἄρκιος εἶην 460
 ἀπλανέων τὰ τε κύκλα τὰ τ' αἰθέρι σήματ' ἐνισπεῖν.
 Ἦτοι μὲν τάγε κεῖται ἀλίγκια δινωτοῖσιν,
 τίσσαρα, τῶν κε μάλιστα ποθὴ ὄφελός τε γένοιτο
 μέτρα περισκοπέοντι κατανομένων ἐνιαυτῶν.
 Σήματα δ' εὖ μάλα πᾶσιν ἐπιρρήδην περίκειται 465
 πολλά τε καὶ σχεδόν πᾶντι συνεκρμένα πάντα.
 Αὐτοὶ δ' ἀπλατέες καὶ ἀρηρότες ἀλλήλοισιν
 πάντες· ἀτὰρ μέτρῳ γε δύο δυσὶν ἀντιφέρονται.
 Εἴ ποτέ τοι νυκτὸς καθαρῆς, ὅτε πάντας ἀγαυοὺς 470
 ἀστέρας ἀνθρώποις ἐπιδείκνυται οὐρανὴ Νύξ,
 οὐδέ τις ἀδρανέων φέρεται διχόμενι σελήνῃ,
 ἀλλὰ τάγε κνέφαος διαφαίνεται ὀξέα πάντα,
 εἴ ποτέ τοι τῆμόσδε περὶ φρένας ἴκετο θαῦμα
 σκεψαμένῳ πᾶντι κεκρασμένον εὐρέϊ κύκλῳ
 οὐρανόν, ἧ καὶ τίς τοι ἐπιστάς ἄλλος ἔδειξεν 475
 κεῖνο περιγληνὲς τροχαλόν, Γάλα μιν καλέουσιν.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Τῷ δέ τοι χροίην μὲν ἀλίγκιος οὐκέτι κύκλος
δινεῖται, τὰ δὲ μέτρα τόσοι πισύρων περ ἑόντων
οἱ δύο, τοὶ δὲ σφραων μέγα μείονες εἰλίσσονται.

Τῶν ὁ μὲν ἐγγύθεν ἐστὶ καταρχομένου βορέας. 480

Ἐν δέ οἱ ἀμφοτέραι κεφαλαὶ Διδύμων φορέονται,
ἐν δέ τε γούνατα κεῖται ἀρηρότος Ἡνιόχοιο,
λαϊή δὲ κνήμη καὶ ἀριστερὸς ὦμος ἐπ' αὐτῷ

Περσείος, Ἀνδρομέδης δὲ μέσην ἀγκῶνος ὑπερθεν
δεξιτερὴν ἐπέχει· τὸ μὲν οἱ θέναρ ὑψόθι κεῖται 485

ἄσσοτερον βορέας, νότῳ δ' ἐπικέκλιται ἀγκῶν.

Ἄπλαϊ δ' Ἴππιοιο, καὶ ὑπαύχενον Ὀρνίθειον
ἄκρη σὺν κεφαλῇ, καλοῖ τ' Ὀφιούχαιο ὦμοιο
αὐτὸν δινεύονται ἐληλάμενοι περὶ κύκλον.

Ἡ δ' ὀλίγον φέρεται νοτιωτέρη, οὐδ' ἐπιβάλλει, 490

Παρθένος, ἀλλὰ Λέων καὶ Καρκίνος. Οἱ μὲν ἄμ' ἄμφω
ἐξείης κέταται βεβλημένοι, αὐτὰρ ὁ κύκλος
τὸν μὲν ὑπὸ στήθος καὶ γαστέρα μέχρι παρ' αἰδῶ
τέμνει, τὸν δὲ διηνεκέως ὑπένερθε χελσίου

Καρκίνον, ἧχι μάλιστα διχαιομένον κε νοήσαις 495
ὀρθόν, ἵν' ὀφθαλμοὶ κύκλου ἐκάτερθεν ἴοιεν.

Τοῦ μὲν, ὅσον τε μάλιστα, δι' ὀκτὼ μετρηθέντος,
πέντε μὲν ἔνδιω στρέφεται καθ' ὑπέρτερα γαίης,
τὰ τρία δ' ἐν περάτῃ· θέρεος δὲ οἱ ἐν τροπαί εἰσιν
Ἄλλ' ὁ μὲν ἐν βορέῳ περὶ Καρκίνον ἐστήρικται.

500

Ἄλλος δ' ἀντιώνωντι νότῳ μέσον Αἰγοκρηῆ
τέμνει καὶ πόδας Ὑδροχόου καὶ Κήτεος οὐρὴν
ἐν δέ οἱ ἐστὶ Λαγῶς· ἀτὰρ Κυνὸς οὐ μάλα πολλὴν
αἴνυται, ἀλλ' ὀπόσην ἐπέχει ποσίν· ἐν δέ οἱ Ἀργῶ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- καὶ μέγα Κενταύροιο μετάφρενον, ἐν δέ τε κέντρον 505
 Σκορκίου· ἐν καὶ ἰόξον ἐλαφροῦ Τοξευτῆρος.
 Τοῦ πύματον καθαροῖο παρερχόμενος βορέας
 ἐς νότον ἥλιος φέρεται, τρέπεται γε μὲν αὐτοῦ
 χειμέριος. Καί οἱ τρία μὲν περιτέλλεται ὑψοῦ
 τῶν ὀκτώ, τὰ δὲ πέντε κατώρυχα δινεύονται. 510
- Μεσσοῖι δ' ἀμφοτέρων, ὅσος κολιοῖο γάλακτος,
 γαῖαν ὑποστρέφεται κύκλος διχῶντι εἰκῶς
 ἐν δὲ οἱ ἦματα νυξὶν ἰσαίεται ἀμφοτέρῃσιν,
 φθίνοντος θέρος, τοτὲ δ' εἶαρος ἰσταμένοιο.
 Σῆμα δὲ οἱ Κριὸς Ταύροιο τε γούνατα κεῖται, 515
 Κριὸς μὲν κατὰ μῆκος ἐληλάμενος διὰ κύκλου,
 Ταύρου δὲ σκελέων ὅση περιφαίνεται ὀκλάς.
 Ἐν δὲ τέ οἱ ζώνη γυφεγγέος Ὀρίωνος
 καμπή τ' αἰθομένης Ὑδρῆς· ἐνὶ οἱ καὶ ἐλαφρὸς
 Κρητήρ, ἐν δὲ Κόραξ, ἐνὶ δ' ἀστέρες οὐ μάλα πολλοὶ 520
 Χηλάων· ἐν τῷ δ' Ὀφιούχου γούνα φορεῖται.
 Οὐ μὴν Αἰητοῦ ἀπαμείρεται, ἀλλὰ οἱ ἐγγύς
 Ζηνὸς ἀπεῖται μέγας ἄγγελος. Ἡ δὲ κατ' αὐτὸν
 Ἴηπεῖη κεφαλὴ καὶ ὑπαύχενον εἰλίσσονται.
- Τοὺς μὲν παρβολάδην ὀρθοὺς περιβάλλεται ἄξων, 525
 μεσσοῖι πάντας ἔχων· ὁ δὲ τέτρατος ἐσφῆκῶται
 λοξὸς ἐν ἀμφοτέροις, οἳ μὲν ῥ' ἐκάτερθεν ἔχουσιν
 ἀντιπέρην τροπικοί, μέσσοι δὲ ἐ μεσσοῖι τέμνει.
 Οὐ κεν Ἀθηναίης χειρῶν δεδιδαγμένος ἀνὴρ
 ἄλλη κολλήσαιτο κυλινδόμενα τροχάλεια 530
 τοῖά τε καὶ τόσα, πάντα περὶ σφαιρηδὸν ἐλίσσων
 ὧς τά γ' ἐναιθέτρια πλαγίῳ συναρηρότα κύκλῳ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ἐξ ἡοῦς ἐπὶ νύκτα διώκεται ἥματα πάντα.
 Καὶ τὰ μὲν ἀντέλλει καὶ αὐτίκα νεῖοθι δύνει
 πάντα παραβλήδην· μία δὲ σφραῖον ἔστιν ἐκάστου 535
 ἐξείης ἐκάτερθε κατηλυσίη εἴ ἄνοδός τε.
 Αὐτὰρ ὄγ' ὠκεανοῖο τόσον παραμείβεται ὕδωρ,
 ὅσον ἀπ' Αἰγιοκερῆος ἀνερχομένοιο μάλιστα
 Καρκίνον εἰς ἀνιόντα κυλίνδεται. Ὅσον ἀπάντη
 ἀντέλλων ἐπέχει, τόσον γε μὲν ἄλλοθι δύνων. 540
 Ὅσον δ' ὀφθαλμοῖο βολῆς ἀποτείνεται αὐγῇ,
 ἐξάκις ἂν τόσση μιν ὑποδράμοι· αὐτὰρ ἐκάστη
 ἴση μετρηθεῖσα δῶν περιτέμνεται ἄστρα.
 Ζωιδίων δέ εἰ κύκλον ἐπικλήσιν καλέουσιν.
 Τῷ ἔνι Κάρκινος ἐστί, Λέων ἐπὶ τῷ, μετὰ δ' αὐτόν 545
 Παρθένος· αἱ δ' ἐπὶ οἱ Χηλαὶ καὶ Σκορπίος αὐτὸς
 Τοξευτής τε καὶ Αἰγιοκέρως, ἐπὶ δ' Αἰγιοκερῆ
 Ὑδροχόος δύο δ' αὐτῷ ἔπ' Ἰχθύες ἀστερόεντες,
 τοὺς δὲ μετὰ Κριός, Ταῦρος δ' ἐπὶ τῷ Δίδυμοί τε.
 Ἐν τοῖς ἥλιος φέρεται δυοκαίδεκα πᾶσιν 550
 πάντ' ἐνιαυτὸν ἄγων, καὶ οἱ περὶ τοῦτον ἰόντι
 κύκλον ἀέτονται πᾶσαι ἐπικάρπιοι ὥραι.
 Τοῦ δ' ὅσον κοίλοιο κατ' ὠκεανοῖο δύηται,
 τόσον ὑπὲρ γαίης φέρεται· πάση δ' ἐπὶ νυκτὶ
 ἐξ αἰεὶ δύνουσι δωδεκάδες κύκλιοι, 555
 τόσσαι δ' ἀντέλλουσι. Τόσον δ' ἐπὶ μῆκος ἐκάστη
 νυξ αἰεὶ τετάνυσται, ὅσον τέ περ ἡμισυ κύκλου
 ἀρχομένης ἀπὸ νυκτὸς ἀείρεται ὑψόθι γαίης.
 Οὐ κεν ἀπόβλητον δεδοκμημένω ἡματὸς εἴη
 μοιράων σκέπτεσθαι ὅτ' ἀντέλλησιν ἐκάστη 560

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

αἰεὶ γὰρ τῶν γε μῆ συνανέρχεται αὐτὸς
 ἥλιος. Τὰς δ' ἄν κε περισκέψαιο μάλιστα
 εἰς αὐτὰς ὁρῶν ἄτὰρ εἰ νεφέσσι μέλαιναί
 γίνονται ἢ ὄριος κεκρυμμένα ἀντέλλοιεν,
 σήματ' ἐπρχομένωνσιν ἀρηρότα ποιήσασθαι. 565

Αὐτὸς δ' ἄν μάλα τοι κεράων ἑκάτερθε διδοίη
 ὠκεανὸς τὰ τε πολλὰ περιστέφεται ἐοῖ αὐτῷ
 νεῖοθεν ὀππῆμος κείνων φορέησιν ἐκάστην.

Οὐ οἱ ἀφαιρότατοι, ὅτε Καρκίνος ἀντέλλοιεν,
 ἀστέρες ἀμφοτέρωθεν ἐλίσσόμενοι περικίενται, 570
 τοὶ μὲν δύνοντες, τοὶ δ' ἐξ ἐτέρης ἀνιόντες.

Δύνει μὲν Στέφανος, δύνει δὲ κατὰ ῥάξιν Ἰχθύς·
 ἦμισυ μὲν κεν ἴδιοιο μετήορον, ἦμισυ δ' ἦδη
 ἔσχαται βάλλουσι κατερχομένου Στεφάνοιο.

Αὐτὰρ ὄγ' ἐξόπιθεν τετραμμένος ἄλλα μὲν οὐπω 575
 γαστέρι νειαίρη, τὰ δ' ὑπέρτερα νυκτὶ φορεῖται.

Τὸν δὲ καὶ εἰς ὤμους κατάγει μογερόν Ὀφιοῦχον
 Καρκίνος ἐκ γνάτων, κατάγει δ' Ὀφιν αὐχένος ἐγγύς.

Οὐδ' ἄν εἴτ' Ἀρκτοφύλαξ εἴη πολὺς ἀμφοτέρωθεν,
 μείων ἡμάτιος, τὸ δ' εἰς πλέον ἔννυχος ἦδη. 580

Τέτρασι γὰρ μοίραις ἄμυδις κατιόντα Βωώτην
 ὠκεανὸς δέχεται· ὁ δ' ἐπὶ φάκος κορέσεται,
 βουλυτῷ ἐπέχει πλεῖον δίχα νυκτὸς ἰούσης,
 ἦμος ὅτ' ἡλίοιο κατερχομένοιο δύηται.

Κεῖναί οἱ καὶ νύκτες ἐπ' ὄψ' δύνοντι λέγονται. 585

Ὡς οἱ μὲν δύνουσιν, ὁ δ' ἀντίος οὐδὲν ἀεικῆς,
 ἀλλ' εὖ μὲν ζώνη εὖ δ' ἀμφοτέροισι φαινὸς
 ὤμοις Ὀρίων, εἰφέος γε μὲν ἰφί πεποιθώς,

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

πάντα φέρων Ποταμόν, κέραος παρατείνεται ἄλλου.

Ἐρχομένη δὲ Λέοντι τὰ μὲν κατὰ πάντα φέρονται 590
 Καρκίνῳ ὅσ' ἐδύοντο, καὶ Αἰετός. Αὐτὰρ ὄγς γνυῖ
 ἦμενος ἄλλα μὲν ἦδη, ἀτὰρ γόνυ καὶ πόδα λαιὸν
 οὐπὼ κυμαίνοντος ὑποστρέφει ὠκεανοῖο.

Ἄντέλλει δ' Ὕδρης κεφαλὴ χαροπός τε Λαγωγός
 καὶ Προκύων πρότεροί τε πέδες Κυνὸς αἰθουμένοιο. 595

Οὐ μὲν θην ὀλίγους γαίης ὑπὸ νεῖατῃ βάλλει
 Παρθένος ἀντέλλουσα. Λύρη τότε Κυλληναίη
 καὶ Δελφίς δύνουσι καὶ εὐποίητος Ὀιστός.
 Σὺν τοῖς Ὀρνίθοι, πρῶτα πτερὰ μέσσα παρ' αὐτὴν
 οὐρὴν καὶ Ποταμοῖο παρηγορίαὶ σκιάωνται. 600

Δύνει δ' Ἰππεΐη κεφαλὴ, δύνει δὲ καὶ αὐχὴν.
 Ἄντέλλει δ' Ὕδρη μὲν ἐπὶ πλεόν ἄχρι παρ' αὐτὸν
 Κρητῆρα. Φθάμενος δὲ Κύων πόδας αἴνυται ἄλλους,
 ἔλκων ἐξόπιθεν πρύμναν πολυτεϊρέος Ἀργούος.
 Ἡ δὲ θέει γαίης ἴστων διχόωσα κατ' αὐτόν, 605
 Παρθένος ἦμος ἅπασα περαιόθεν ἄρτι γένηται.

Οὐδ' ἂν ἐπερχόμεναι Χηλαὶ καὶ λεπτὰ φάουσαι
 ἄφραστοι παρίοιεν, ἐπεὶ μέγα σῆμα Βωώτης
 ἀερόος ἀντέλλει βεβολημένος Ἀρκτούροιο.
 Ἀργῶ δ' εὖ μάλε πᾶσα μετήρορος ἴσταται ἦδη 610

ἀλλ' Ὕδρη, κέχυται γὰρ ἐν οὐρανῷ ἤλιθα πολλή,
 οὐρῆς ἂν δεύοιτο. Μόνην δ' ἐπὶ Χηλαὶ ἄγουσιν
 δεξιτερὴν κνήμην, αὐτῆς ἐπιγουνίδος ἄχρισ,
 αἰεὶ γνυῖ, αἰεὶ δὲ Λύρη παραπεπτηῶτος, 615
 ὄντινα τοῦτον ἄιστον ὑκουρανίων εἰδώλων,
 ἀμφοτέρων δύνοντα καὶ ἐξ' ἐτέρης ἀνιόντα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

πολλάκις αὐτονοχὴ θεύμεθα. Τοῦ μὲν ἄρ' οἷη
 κνήμη σὺν Χηλῆσι φαίνεται ἀμφοτέρῃσιν
 αὐτὸς δ' ἐς κεφαλὴν ἔτι που τετραμμένος ἄλλη 620
 Σκορπίον ἀντέλλουτα μένει καὶ ῥύτορα Τόξου
 οἱ γὰρ μιν φορέουσιν, ὁ μὲν μέσον ἄλλα τε πάντα,
 χεῖρα δέ οἱ σκαιὴν κεφαλῇ ἅμα Τόξου ἀγινεῖ·
 ἀλλ' ὁ μὲν ὡς τρίχα πάντα καταμελεῖσσι φορεῖται·
 ἥμισυ δὲ Στεφάνοιο καὶ αὐτὴν ἔσχατον οὐρὴν 625
 Κενταύρου φορέουσιν ἀνερχομένα ἔτι Χηλαί.
 Τῆμος ἀποιχομένην κεφαλὴν μέτα δύεται Ἴππος,
 καὶ προτέρου Ὀρνιθος ἐφέλκεται ἔσχατος οὐρή.
 Δύνει δ' Ἀνδρομέδης κεφαλῇ τό δέ οἱ μέγα δεῖμα
 Κήτεος ἠερόεις ἐπάγει νότος· ἀντία δ' αὐτὸς 630
 Κηφύς ἐκ βορέω μεγάλη ἀνὰ χειρὶ κελύει.
 Καὶ τὸ μὲν ἐς λοφίην τετραμμένον ἄχρι παρ' αὐτὴν
 δύνει, ἀτὰρ Κηφύς κεφαλῇ καὶ χειρὶ καὶ ὠμοῖς.
 Καμπαὶ δ' ἂν Ποταμοῖο καὶ αὐτίκ' ἐπέρχομένοιο
 Σκορπίου ἐπιπίπτειεν εὐρρόου ὠκεανοῖο 635
 ὃς καὶ ἐπέρχομενος φοβέει μέγαν Ὀρίωνα.
 Ἄρτεμις ἰλήκοι προτέρων λόγος, οἳ μιν ἔφαντο
 ἐλκῆσαι πέπλοιο, Χίω ὅτε θηρία πάντα
 καρτερός Ὀρίων στιβαρῇ ἐπέκοπτε κορύνῃ,
 θήρης ἀρνύμενος κείνῳ χάριν Οἰνοπίωνι. 640
 Ἡ δέ οἱ ἑαυτῆς ἐπετείλατο θηρίον ἄλλο,
 νήσου ἀναρρήξασα μέσας ἐκάτερθε κολώνας,
 σκορπίον, ὃς ῥύ μιν οὔτε καὶ ἔκτανε πολλὸν ἔοντα
 πλειότερος προφανείς, ἐπεὶ Ἄρτεμιν ἤκαθεν αὐτήν.
 Τοῦνκεα δὲ καὶ φασι περαιόθεν ἐρχομένοιο 645

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Σκορπίου Ὠρίωνα περὶ χθονὸς ἔσχατα φύγειν.
 Οὐδὲ μὲν Ἀνδρομέδης καὶ Κήτεος ὄσσο' ἐλέλιπτο
 κείνου ἔτ' ἀντέλλοντος ἀπευθέες, ἀλλ' ἄρα καὶ τοὶ
 πανσυδίη φύγουσιν· ὁ δὲ ζώνη τότε Κηφεὺς
 γαῖαν ἐπιέζει, τὰ μὲν ἐς κεφαλὴν μάλα πάντα 650
 βάπτων ὠκεανοῖο, τὰ δ' οὐ θέμις, ἀλλὰ τάγ' αὐταὶ
 Ἄρκτοι κωλύουσι, πόδας καὶ γούνα καὶ ἰξύν.
 Ἡ δὲ καὶ αὐτὴ παιδὸς ἐπείγεται εἰδώλοιο
 δειλὴ Κασσιόπεια· τὰ δ' οὐκέτι οἱ κατὰ κόσμον
 φαίνεται ἐκ δίφοιο πόδες καὶ γούναθ' ὑπερθεῖν, 655
 ἀλλ' ἦγ' ἐς κεφαλὴν ἴση δύετ' ἀρνεντηῆρι
 μειρομένη γονάτων, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλεν ἐκείνη
 Δωρίδι καὶ Πανόπῃ μεγάλων ἄτερ ἰσώσασθαι.
 Ἡ μὲν ἄρ' εἰς ἐτέρην φέρεται· τὰ δὲ νεϊόθεν ἄλλα
 οὐρανὸς ἀντιφέρει, Στεφάνοιό τε δευτέρα κύκλα 660
 Ὑδρὸς τ' ἔσχατιν· φορέει τ' ἐπὶ Κενταύροιο
 σῶμά τε καὶ κεφαλὴν, καὶ Θηρίον ὃ δ' ἐνὶ χειρὶ
 δεξιτερῇ Κένταυρος ἔχει. Τοὶ δ' αὖθι μένουσιν
 Τόξον ἐπέρχόμενον πρότεροι πόδες ἰππότα φηρός.
 Τόξω καὶ σπεῖρῃ Ὅφις καὶ σῶμα Ὀφιούχου 665
 ἀντέλλει ἐπιόντι· καρῆατα δ' αὐτὸς ἀγινεῖ
 Σκορπίος ἀντέλλων, ἀνάγει δ' αὐτὰς Ὀφιούχου
 χεῖρας καὶ προτέρην Ὅφις πολυτερέος ἀγῆν.
 Τοῦ γε μὲν Ἐνγόνασιν (περὶ γὰρ τετραμμένος αἰεὶ
 ἀντέλλει) τότε μὲν περάτης ἐτέρχεται ἄλλα, 670
 γυῖά τε καὶ ζώνη καὶ στήθεα πάντα καὶ ὦμος
 δεξιτερῇ σὺν χειρὶ· κάρη δ' ἐτέρης μετὰ χειρὸς
 τόξω ἀνέρχονται καὶ Τοξότη ἀντέλλονται.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Σὺν τοῖς Ἑρμαίῃ τε Λύρῃ καὶ στήθεος ἄχρῃ
 Κηφεὺς ἤφου παρελαύνεται ὠκεανοῖο, 675
 ἦμος καὶ μέγαλοιο Κυνὸς πᾶσαι ἀμαρυγαὶ
 δύνουσιν, καὶ πάντα κατέρχεται Ἰβρίωνος,
 πάντα γε μὴν ἀτέλεστα διωκομένοιο Λαγωῦ.
 Ἄλλ' οὐχ Ἠνιόχῳ Ἑριφοὶ οὐδ' Ὀλενίῃ Αἰτῇ
 εὐθύς ἀπέρχονται· τὰ τέ οἱ μέγαλῃν ἀνὰ χεῖρα 680
 λάμπονται, καὶ οἱ μελέων διακέκριται ἄλλων
 κινῆσαι χειμῶνας, ὅ· ἠελίῳ συνίωσιν.
 Ἄλλὰ τὰ μὲν, κεφαλὴν τε καὶ ἄλλῃν χεῖρα καὶ ἰξύν,
 Αἰγόκερως ἀνίων κατάγει· τὰ δὲ νεῖατα πάντα 685
 αὐτῷ Τοξευτῆρι κατέρχεται. Οὐδέ τι Περσεύς,
 οὐδέ τι ἄκρα κόρυμβα μένει πολυτεϊρέος Ἀργουῆς
 ἀλλ' ἦτοι Περσεὺς μὲν ἄτερ γουνός τε ποδός τε
 δεξιτεροῦ δύεται, πρύμνης δ' ὅσον ἐς περιαγῆν·
 αὐτῇ δ' Αἰγοκερῆι κατέρχεται ἀντέλλοντι, 690
 ἦμος καὶ Προκύων δύεται· τὰ δ' ἀνέρχεται ἄλλα,
 Ὅρνις τ' Αἰητός τε, τὰ τε πτερόεντος Ὀϊστοῦ
 τεῖρα, καὶ νοτίοιο Θυτηρίου ἱερὸς ἔδρη.
 Ἴππος δ' Ὑδροχόοιο μέσον περιτελλομένοιο
 ποσσὶ τε καὶ κεφαλῇ ἀνελίσσεται· ἀντία δ' Ἴππου 695
 ἐξ οὐρῆς Κένταυρον ἐφέλκεται ἀστερὶν νύξ.
 Ἄλλ' οὐ οἱ δύναται κεφαλῇ οὐδ' εὐρέας ὦμους
 αὐτῷ σὺν θώρηκι χαδεῖν, ἀλλ' αἴθοπος Ὑδρης
 αὐχενίην κατάγει σπείρην καὶ πάντα μέτωπα.
 Ἥ δὲ καὶ ἐξόπιθεν πολλὴ μένει· ἀλλ' ἄρα καὶ τὴν 700
 αὐτῷ Κενταύρω, ὅπότ' Ἰχθύς ἀντέλλωσιν,
 ἀθρόον ἐμφέρεται. Ὁ δ' ἐπ' Ἰχθύσιν ἔρχεται Ἰχθύς

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

αὐτῷ κυανέῳ ὑποκείμενος Αἰγοκερῆι·
 οὐ μὲν ἄδην, ὀλίγον δὲ δυωδεκάδ' ἀμμένει ἄλλην.
 Οὕτω καὶ μογεραὶ χεῖρες καὶ γούνα καὶ ὦμοι
 Ἐνδρουμέδης δίχα πάντα, τὰ μὲν πάρος, ἄλλα δ' ὀπίσω 705
 τείνεται, ὠκεανοῖο νέον ὅποτε προγένωνται
 Ἰχθύες ἀμφοτέρω· τὰ γὰρ μὲν κατὰ δεξιὰ χεῖρὸς
 αὐτοὶ ἐφέλκονται, τὰ δ' ἀριστερὰ νεώθεν ἔλκει
 Κριὸς ἀνερχόμενος. Τοῦ καὶ περιτελλομένοιο
 ἐσπερόθεν κεν ἴδοιο Θυτήριον, αὐτὰρ ἐν ἄλλῃ 710
 Περσέος ἀντέλλοντος ὅσον κεφαλὴν τε καὶ ὦμος·
 αὐτὴ δὲ ζώνη καὶ κ' ἀμφήριστα πέλοιτο
 ἢ Κριῶ λήγοντι φαίνεται ἢ ἐπὶ Ταύρῳ
 σὺν τῷ πανσουδῆ ἀνελίσσεται. Οὐδ' ὄγε Ταύρου
 λείπεται ἀντέλλοντος, ἐπεὶ μάλα οἱ συναρηρῶς 715
 Ἐνίοχος φέρεται· μοῖρῃ γὰρ μὲν οὐκ ἐπὶ ταύτῃ
 ἑθρόος ἀντέλλει, Δίδυμοι δὲ μιν οὐλον ἄγουσιν.
 Ἄλλ' Ἐριφοὶ λαιοῦ τε θέναρ ποδὸς Αἰγὶ σὺν αὐτῇ
 Ταύρῳ συμφορέονται, ὅτε λοφίῃ τε καὶ οὐρῇ
 Κήτεος αἰθερίοιο περαιόθεν ἀντέλλωσιν. 720
 Δύνει δ' Ἀρκτοφύλαξ ἤδη πρώτη τότε μοῖρῃ
 τῶν, αἷ πίσυρές μιν ἄτερ χεῖρὸς κατάγουσιν
 λαιῆς· ἢ δ' αὐτῷ μεγάλης ὑποτείνεται Ἄρκτου.
 Ἀμφοτέρω δὲ πόδες καταδυομένου Ὀφιοῦχου,
 μέσφ' αὐτῶν γονάτων Διδίμοις ἔπι σῆμα τετύχθω 725
 ἐξ ἐτέρης ἀνιούσι. Τότε οὐκέτι Κήτεος οὐδὲν
 ἔλκεται ἀμφοτέρωθεν, ὅλον δὲ μιν ὄψεται ἤδη.
 Ἦδη καὶ Ποταμοῦ πρώτην ἄλὸς ἐξανιούσαν
 καμπὴν ἐν καθαρῷ πελάγει σκέψαιτό κε ναύτης,

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

αὐτὸν ἐπ' Ὀρίωνα μένων, εἴ οἱ ποθι σῆμα
 ἢ νυκτὸς μέτρων ἢ πλοῦ ἀγγείλειεν
 πάντη γὰρ τάγε πολλὰ θεοὶ ἄνδρεςσι λέγουσιν.

730

Οὐχ ὄραφς; ὀλίγη μὲν ὅταν κεράσσει σελήνη
 ἐσπερόθεν φαίνεται, ἀετομένοιο διδάσκει
 μηνός· ὅτε πρώτη ἀποκίδνεται αὐτόθεν αὐγή,
 ὅσον ἐπισκιάειν, ἐπὶ τέτρετον ἡμᾶρ ἰούσα·
 ὀκτῶ δ' ἐν διχάσιν, διχόμενα δὲ παντὶ προσώπῳ.
 Αἰεὶ δ' ἄλλοθεν ἄλλα παρακλίνουσα μέτωπα
 εἶρε· ὀποσταίη μηνός περιτέλλεται ἤως.

735

Ἄκρα γε μὲν νυκτῶν κεῖναι δυοκαίδεκα μοῖραι
 ἄρκιαι ἐξειπεῖν. Τὰ δὲ πῶς μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,
 ὦρη μὲν τ' ἀρόσαι νειοῦς, ὦρη δὲ φυτεύσαι,
 ἐκ Διὸς ἤδη πάντα πεφασμένα πάντοθι κεῖται.

740

Καὶ μὲν τις καὶ νηὶ πολυκλύστου χειμῶνος
 ἐφράσατ' ἢ δεινοῦ μεμνημένος Ἀρκτούροιο
 ἢ τῶν ἄλλων, οἳ τ' ὠκεανοῦ ἀρύοντες
 ἀστέρες ἀμφιλύκῃς, οἳ τε πρώτης ἔτι νυκτός.

745

Ἦτοι γὰρ τοὺς πάντας ἀμείβεται εἰς ἐνιαυτὸν
 ἠέλιος, μέγαν ὄγκον ἐλαύνων, ἄλλοτε δ' ἄλλῳ
 ἐμπλήσσει, τοτὲ μὲν τ' ἀνιών, τοτὲ δ' αὐτίκα δύνων·
 ἄλλος δ' ἄλλοιην ἀστῆρ ἐπιδέρκεται ἠῶ.

750

Γινώσκεις τάδε καὶ σύ. Τὰ γὰρ συναεῖδεται ἤδη
 ἐννεκακίδεκα κύκλα φαινοῦ ηελίοιο,
 ὅσα τ' ἀπὸ ζώνης εἰς ἔσχατον Ὀρίωνα
 νῦν ἐπιδινεῖται, Κύνᾳ τε θρασὺν Ὀρίωνος,
 οἳ τε Ποσειδάωνος ὀρώμενοι ἢ Διὸς αὐτοῦ
 ἀστέρες ἀνθρώποισι τετυγμένα σημαίνουσιν.

755

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- Τῷ κείνων πεπόνησο. Μέλοι δέ τοι, εἴ ποτε νηῖ
 πιστεύεις, εὐρεῖν ὅσα που κεχημένα κέτται
 σήματα χειμερίοις ἀνέμοις ἢ λαίλαπι πόντου. 760
- Μόχθος μὲν τ' ὀλίγος, τὸ δὲ μυρίον αὐτίκ' ὄνειαρ
 γίνετ' ἐπιφροσύνης αἰεὶ πεφυλαγμένῳ ἀνδρί.
 Αὐτὸς μὲν τὰ πρῶτα σαώτερος, εὖ δὲ καὶ ἄλλον
 παρεπὼν ὤνησεν, ὅτ' ἐγγύθεν ὤρορε χειμῶν.
 Πολλάκι γὰρ καὶ τίς κε γαλιναίῃ ὑπὸ νυκτὶ 765
 νῆα περιστέλλοι πεφοβημένος ἦρι θαλάσσης·
 ἄλλοτε δὲ τρίτον ἦμαρ ἐπιτρέχει, ἄλλοτε πέμπτον,
 ἄλλοτε δ' ἀπρόφατον κακὸν ἴκετο· πάντα γὰρ οὐπῶ
 ἐκ Διὸς ἄνθρωποι γινώσκουεν, ἀλλ' ἔτι πολλὰ 770
 κέκρυπται, τῶν αἵ κε θέλη καὶ ἐσαυτίκα δώσει
 Ζεὺς· ὁ γὰρ οὖν γενεὴν ἀνδρῶν ἀναφανδὸν ὀφέλλει
 πάντοθεν εἰδόμενος, πάντα δ' ὅ γε σήματα φαίνων.
- Ἄλλα δέ τοι ἔρεει ἡ που διχῶσσα σελήνη
 πληθούς ἀμφοτέρωθεν ἢ αὐτίκα πεπληθυῖα,
 ἄλλα δ' ἀνερχόμενος, τοτὲ δ' ἄκρη νυκτὶ κελεύει 775
 ἥλιος. Τὰ δέ που καὶ ἀπ' ἄλλων ἔσονται ἄλλα
 σήματα καὶ περὶ νυκτὶ καὶ ἡματι ποιήσασθαι.
- Σκέπτεο δὲ πρῶτον κεράων ἐκάτερθε σελήνην.
 Ἄλλοτε γὰρ τ' ἄλλη μιν ἐπιγράφει ἔσπερος αἴγλη,
 ἄλλοτε δ' ἄλλοῖται μορφαὶ κερῶσι σελήνην 780
 εὐθὺς ἀεζομένην, αἱ μὲν τρίτη, αἱ δὲ τετάρτη
 τάων καὶ περὶ μηνὸς ἐφισταότος κε πύθοιο.
 Λεπτὴ μὲν καθαρὴ τε περὶ τρίτον ἦμαρ εἰούσα
 εὐδίας κ' εἴη, λεπτὴ δὲ καὶ εὖ μάλ' ἐρρυθῆς
 πνευματὴ παχίων δὲ καὶ ἀμβλείῃσι κεραιαῖσι 785

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

τέτρατον ἐκ τριτάτου φόως ἀμνηνὸν ἔχουσα
 ἢ νότου ἀμβλύνει ἢ ὕδατος ἐγγὺς ἐόντος.
 Εἰ δὲ κ' ἀπ' ἀμφοτέρων κεράων τρίτον ἡμᾶρ ἄγουσα
 μήτ' ἐπινευστάζη μήτ' ὑπιώωσα φαείνη,
 ἀλλ' ὀρθαὶ ἐκάτερθε περιγνάμπτωσι κεραῖαι, 790
 ἐσπέριοι κ' ἄνεμοι κείνην μετὰ νύκτα φέροντο.
 Εἰ δ' αὖτως ὀρθὴ καὶ τέτρατον ἡμᾶρ ἀγνοῖ,
 ἢ τ' ἂν χειμῶνος συναγειρομένοιο διδάσκοι.
 Εἰ δὲ κέ οἱ κεράων τὸ μετῆρον εὖ ἐπινεύη,
 δειδέχθαι βεβῶω, ὅτε δ' ὑπειήσοι, νότοιο. 795
 Αὐτὰρ ἐπὶν τριτόωσαν ὅλος περὶ κύκλος ἐλίσση
 πάντα ἐρευθόμενος, μάλα κεν τότε χεῖμερος εἴη·
 μείζονι δ' ἂν χειμῶνι πυρώτερα φοινίσσοιτο.
 Σκέπτεο δ' ἐς πληθύν τε καὶ ἀμφοτέρον διχόωσαν
 ἡμὲν ἀεζομένην ἢ δ' ἐς κέρας αὖθις ἰούσαν· 800
 καὶ οἱ ἐπὶ χροίῃ τεκμαίρεο μηνὸς ἐκάστου.
 Πάντη γὰρ καθαρῇ κε μάλ' εὐδία τεκμήριοι·
 πάντα δ' ἐρευθομένη δοκέειν ἀνέμοιο κελεύθου·
 ἄλλοθι δ' ἄλλο μελαινομένη δοκέειν ὑετοῖο.
 Σήματα δ' οὐτάρ πᾶσιν ἐπ' ἡμασι πάντα τέτυκται· 805
 ἀλλ' ὅσα μὲν τριτάτῃ τε τεταρταίῃ τε πέλονται
 μέσφα διχαιομένης, διχάδος γε μὲν ἄχρις ἐπ' αὐτὴν
 σημαίνει διχομήνον, ἀτὰρ πάλιν ἐκ διχομήνου
 ἐς διχάδα φθιμένην ἔχεται δὲ οἱ αὐτίκα τετράς
 μηνὸς ἀποικομένου, τῇ δὲ τριτάτῃ ἐπιόντος. 810
 Εἰ δὲ κέ μιν περὶ πᾶσαν ἀλωαὶ κυκλώσονται
 ἢ τρεῖς ἢ δύο περικείμεναι ἢ μί' οἴη,
 τῇ μὲν ἰῆ ἀνέμοιο γαληναίης τε δοκεύειν,

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ῥηγνυμένη ἀνέμοιο, μαραινομένη δὲ γαλήνης·
 ταὶ δύο δ' ἂν χειμῶνι περιτροχάοιντο σελήνην 815
 μείζονα δ' ἂν χειμῶνα φέροι τρίκλιτος ἀλώη,
 καὶ μάλλον μελανεῦσα, καὶ εἰ ῥηγνύατο μάλλον.
 Καὶ τὰ μὲν οὖν ἐπὶ μηνὶ σεληναίης κε πύθοιο.

Ἡελίοιο δὲ τοι μελέτω ἐκάτερθεν ἰόντος·
 ἠελίῳ καὶ μάλλον εἰκότα σήματα κεῖται 820
 ἀμφοτέρων δύνοντι καὶ ἐκ περάτης ἀνιόντι.

Μὴ οἱ ποικίλλοιτο νέον βάλλοντος ἀρούρας
 κύκλος, ὅτ' εὐδίου κεκρημένος ἥματος εἴης,
 μηδέ τι σῆμα φέροι, φείνοιο δὲ λιτὸς ἀπάντη.

Εἰ δ' αὐτως καθαρὸν μιν ἔχει βουλύσιος ὦρη, 825
 δύνει δ' ἀνέφελος μαλακῇ ὑποδείκλος αἴγλη
 καὶ κεν ἐπερχομένης ἠοῦς ἔθ' ὑπεύδιος εἴη.

Ἄλλ' οὐχ ὀπότε κοῖλος εἰδόμενος περιτέλλη,
 οὐδ' ὀπὸτ' ἀκτίνων αἰ μὲν νότον αἰ δὲ βορῆα
 σχιζόμεναι βάλλωσι, τὰ δ' αὖ περὶ μέσσα φαεῖνη· 830
 ἀλλὰ που ἢ ὑετοῖο διέρχεται ἢ ἀνέμοιο.

Σκέπτεο δ', εἴ κέ τοι αὐγαὶ ὑπέικωσ' ἠελίοιο,
 αὐτὸν ἐς ἥλιον, τοῦ γὰρ σκυπαὶ εἰσιν ἄρισται,
 εἴ τί που ἢ οἱ ἔρευθος ἐπιτρέχει, οἷά τε πολλὰ 835
 ἐλκομένων νεφέων ἐρυθαίνεται ἄλλοθεν ἄλλα,

ἢ εἴ που μελανεῖ· καὶ τοι τὰ μὲν ὕδατος ἔστω
 σήματα μέλλοντος, τὰ δ' ἐρύθηα πάντ' ἀνέμοιο.
 Εἴ γε μὲν ἀμφοτέροις ἄμυδις κεκρωσμένος εἴη,
 καὶ κεν ὕδωρ φορέει καὶ ὑπηνέμιος τανύοιο.

Εἰ δὲ οἱ ἢ ἀνιόντος ἢ αὐτίκα δυομένοιο 840
 ἀκτίνες συνίωσι καὶ ἀμφ' ἐνὶ πεπλήθωσιν,

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ἢ ποτε καὶ νεφῶν πεπισμένος ἢ ὁ γ' ἐς ἡῶ
 ἔρχεται παρὰ νυκτὸς ἢ ἐξ ἡοῦς ἐπὶ νύκτα,
 ὕδατι κεν κατιόντι παρατρέχοι ἥματα κεῖνα.
 Μῆδ' ὅτε οἱ ὀλίγη νεφέλη πάρος ἀντέλλῃσιν, 845
 τὴν δὲ μέτ' ἀκτίνων κεκρημένος αὐτὸς ἀερθῆ,
 ἀμνηστῆν ὑστοῖο. Πῶλὺς δ' ὅτε οἱ πέρι κύκλος
 οἶον τηκομένῳ ἐναλίγκιος εὐρύνηται
 πρῶτον ἀνερχομένοιο καὶ ἄψ' ἐπὶ μεῖον ἴησιν,
 εὐδῖος κε φέροιτο, καὶ εἴ ποτε χείματος ὥρη 850
 ὠχρήσῃ κατιών. Ἄτὰρ ὕδατος ἡμερινοῖο
 γινομένου, κατόπισθε περὶ νέφεα σκοπέεσθαι
 καδ δὴ δυομένου τετραμμένος ἡλείοιο
 ἦν μὲν ὑποσκιάσει μελαινομένην εἰκυῖα
 ἡλίον νεφέλη, ταὶ δ' ἀμφὶ μιν ἔνθα καὶ ἔνθα 855
 ἀκτῖνες μεσσηγῆς ἐλισσομένην διχῶνται,
 ἦ τ' ἂν ἔτ' εἰς ἡῶ σκέπας κεκρημένος εἴης.
 Εἰ δ' ὁ μὲν ἀνέφελος βάπτῃ ῥόου ἐσπερίοιο,
 ταὶ δὲ κατερχομένου νεφέλαι καὶ ἔτ' οἰχομένοιο
 πλησῖαι ἐστήκωσιν ἐρευθέες, οὐ σε μάλα χρῆ 860
 αὔριον οὐδ' ἐπὶ νυκτὶ περιτρομέειν ὑστοῖο,
 ἀλλ' ὀπότ' ἡλείοιο μαραινομένωνσιν ὁμοῖαι
 ἐξαπίνης ἀκτῖνες ἀπ' οὐρανόθεν τανύωνται,
 οἶον ἀμαλδύνονται, ὅτε σκιάσει κατ' ἰθὺ
 ἰσταμένη γαίης τε καὶ ἡλείοιο σελήνη. 865
 Οὐδ' ὅτε οἱ ἐπέχοντι φανήμεναι ἡῶθι πρὸ
 φαίνω· ται νεφέλαι ὑπερευθέες ἄλλοθεν ἄλλαι,
 ἄρραντοι γίνονται ἐπ' ἡματι κείνῳ ἄρουραι.
 Μῆδ' αὐτως, ἔτ' εἴοντι πέρην ὀπότε προταθεῖσαι

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- ἀκτῖνες φαίνονται ἐπίσκοι ἤδη πρό,
 ὕδατος ἢ ἀνέμοιο κατοισομένου λελαθέσθαι. 870
 Ἄλλ' εἰ μὲν κεῖναι μᾶλλον κνέφαος φορέοιντο
 ἀκτῖνες, μᾶλλον κεν ἐφ' ὕδατι σημαίνοιν·
 εἰ δ' ὀλίγος τανύοιτο περὶ δνόφος ἀκτίνεσσι,
 οἶόν που μαλακαὶ νεφέλαι φορέουσι· μάλιστα, 875
 ἢ τ' ἂν ἐπρροχόμεοιο περιδνοφείντ' ἀνέμοιο.
 Οὐδὲ μὲν ἡλίου σχεδόν μελανεῦσαι ἀλῶαι
 εὐδίοι· ἀσσότεραι δὲ καὶ ἀστεμφές μελανεῦσαι
 μᾶλλον χειμέρια· δύο δ' ἂν χαλεπώτεραι εἶεν.
 Σκέπτεο δ' ἢ ἀνιόντος ἢ αὐτίκα δυομένοιο 880
 εἴ πού οἱ νεφῶν τὰ παρήλια κικλήσκονται
 ἢ νότου ἢ βορῆος ἐρύθεται ἢ ἐκάτερθεν·
 μηδ' αὐτως σκυπιῆν ταύτην ἀμενηνὰ φυλάσσειν·
 οὐ γὰρ, ὅτ' ἀμφοτέρωθεν ὁμοῦ περὶ μέσσον ἔχουσιν
 ἡλίον κεῖναι νεφέλαι σχεδὸν ὠκεανοῖο, 885
 γίνεται ἀμβολίη Διόθεν χειμῶνος ἰόντος·
 εἴ γε μὲν ἐκ βορέας μί' οἷη φοινίσσοιτο,
 ἐκ βορέω πνοιάς κε φέροι, νοτίη δὲ νότοιο·
 ἢ καὶ που ραθάμιγγες ἐπιροχόωσ' ὑετοῖτ'.
 Ἐσπερίοις καὶ μᾶλλον ἐπίτρεπε σήμασι τούτοις 890
 ἐσπερόθεν γὰρ ὁμῶς σημαίνεται ἐμμενὲς αἰεὶ.
 Σκέπτεο καὶ Φάτην. Ἡ μὲν τ' ὀλίγη εἰκυῖα
 ἀχλύι βορραίη ὑπὸ Καρκίνῳ ἠηγάσει·
 ἀμφὶ δὲ μιν δύο λεπτὰ φασινομένοι φορέονται
 ἀστέρες, οὔτε τι κολλὸν ἀπήροισι οὔτε μάλ' ἐγγύς, 895
 ἀλλ' ὅσον τε μάλιστα πυγούσιον ὠίσασθαι,
 εἴς μὲν πὰρ βορέας· νότῳ δ' ἐπικέκλιται ἄλλος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- Καὶ τοὶ μὲν καλέονται. Ὅνκι, μέσση δέ τε Φάτνη,
 ἦτε κεί ἐξαπίνης πάντη Δίος εὐδαίοντες
 γίνετ' ἄφαντος ὄλη, τοὶ δ' ἀμφοτέρωθεν ἰόντες 900
 Ἰστέρες ἀλλήλων αὐτοσχεδὸν ἰνδάλλονται,
 οὐκ ὀλίγῳ χειμῶνι τότε κλύονται ἄρουραι.
 Εἰ δὲ κλαίνηται, τοὶ δ' αὐτίκ' εὐκότες ὦσιν
 ἀστέρες ἀμφοτέρω, ἐπὶ γ' ὕδατι σημαίνουσιν.
 Εἰ δ' ὁ μὲν ἐκ βορέω Φάτνης ἀμηνῆ φασίνοι 905
 λεπτόν ἐπαχλύων, νότιος δ' Ὅνος ἀγλαὸς εἶη,
 δειδέχθαι ἀνέμοιο νότου βορέω δὲ μάλα χρῆ
 ἔμπαλιν ἀχλύουσιν φαινομένῳ τε δοκεύουσιν.
 Σῆμα δὲ τοὶ ἀνέμοιο καὶ οὐδαίνουσα θάλασσα
 γινέσθω, καὶ μακρὸν ἔπ' αἰγιαλοὶ βοῶντες, 910
 ἀκτὰ: τ' εἰνάλια ὀπότε εὐδαίοντες ἠγήσασθαι
 γίνονται, κορυφαί τε βοῶμεναι οὐρεὸς ἄκοιαι.
 Καὶ δ' ἂν ἐπὶ ξηρὴν οἱ ἔρωδιος οὐ κατὰ κόσμον
 ἐξ ἁλὸς ἔρχηται φωνῆ περιπολλὰ λεληκώς,
 κινυμένου κε θάλασσαν ὑπερφορέοιτ' ἀνέμοιο. 915
 Καὶ ποτε καὶ κέφοι, ὀπότε εὐδαίοντες ποτέωνται,
 ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
 Πολλάκι δ' ἀγριάδες νῆσοι ἢ εἰναλιδίνας
 αἰθυαὶ χερσαῖα τινάσσονται πετρυγέσσιν·
 ἢ νεφέλη ὄρεος μηκύνεται ἐν κορυφήσιν. 920
 Ἦδη καὶ πάπποι, λευκῆς γήρειον ἀκάνθη,
 σῆμ' ἐγένοντ' ἀνέμου, κωφῆς ἁλὸς ὀπότε πολλοὶ
 ἄκρον ἐπιπλώωσι, τὰ μὲν πάρος, ἄλλο δ' ὀπίσσω.
 Καὶ θέρεος βρονταί τε καὶ ἀστραπαὶ ἔνθεν ἴωσιν,
 ἔνθεν ἐπερχομένοιο περισκοπέειν ἀνέμοιο. 925

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Καὶ διὰ νύκτα μέλαιναν ὄτ' ἀστέρες αἴσσωσιν
 ταρφέα, τοῖς δ' ὄκισθεν ῥυμοὶ ὑπολευκαίνωνται,
 δειδέχθαι κείνοις αὐτὴν ὁδὸν ἐρχομένοιο
 πνεύματος ἦν δὲ καὶ ἄλλοι ἐναντίοι αἴσσωσιν,
 ἄλλοι δ' ἐξ ἄλλων μερέων, τότε δὲ πεφύλαξο
 παντοίων ἀνέμων, οἳ τ' ἄκριτοὶ εἰσι μάλιστα,
 ἄκριτα δὲ πνεύσουσιν ἐπ' ἀνδράσι τεκμήρασθαι.

930

Αὐτὰρ ὄτ' ἐξ εὐροιο καὶ ἐκ νότου ἀστράπτουσιν,
 ἄλλοτε δ' ἐκ λεφύροιο καὶ ἄλλοτε παρ' βορέας,
 δὴ τότε τις πελάγει ἔνι δεΐδιε ναυτίλος ἀνὴρ,
 μή μιν τῆ μὲν ἔχη πέλαγος, τῆ δ' ἐκ Διὸς ὕδωρ.

935

Ὑδαὶ γὰρ τοσσαῖδε πέρι στεροπαὶ φορέονται.
 Πολλάκι δ' ἐρχομένων ὑετῶν νέφεα προπάροισεν
 οἷα μάλιστα πόκοισιν ἐοικότα ἰνθάλλονται·
 ἢ διδύμη ἔλωσε διὰ μέγαν οὐρανὸν Ἴρις·
 ἢ καὶ πού τις ἄλλα μελαινομένην ἔχει ἀστήρ.

940

Πολλάκι λιμναῖται ἢ εἰνάλοι ὄρνιθες
 ἀπληστον κλύζονται ἐνιέμεναι ὑδάτεσσιν·
 Ἡ λίμνην πέρι δηθὰ χελιδόνες αἴσσωσονται
 γαστέρι τύπτουσαι αὐτως εἰλεύμενον ὕδωρ·
 ἢ μάλα δεΐλαιαι γενεαί, ὕδροισιν ὄνειαρ,
 αὐτόθεν ἐξ ὕδατος πατέρες βοόωσι γυρίνων·

945

ἢ τρύζει ὄρθρινὸν ἐρημαίη ὀλολυγῶν·
 ἢ που καὶ λακέρυα παρ' ἠϊόνι προυχούση
 χείματος ἐρχομένου χερσαῖ' ὑπέτυψε κυρώνη,
 ἢ που καὶ ποταμοῖο ἐβάψατο μέχρι παρ' ἄκρους
 ὤμους ἐκ κεφαλῆς, ἢ καὶ μάλα πᾶσα κολυμβῆ,
 ἢ πολλὴ στρέφεται παρ' ὕδωρ παχέα κρώζουσα.

950

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

- Καὶ βίβης ἤδη τοὶ παρὶς ὕδατος ἐνδίοιο
 οὐρανὸν εἰσανιδόντες ἀπ' αἰθέρος ἠσφρήσαντο· 955
 καὶ κοίλης μύρμηκες ὄχης εἰς ὅσα πάντα
 θῆσσιν ἀνηνέγκαντο· καὶ ἀθρόοι δ' ἄφεν ἴουλοι
 τεῖχε' ἀνέρποντες, καὶ πλαζόμενοι σκώληκες
 κείνοι τοὺς καλέουσι μελαίνης ἔντερα γαίης.
 Καὶ τιβαὶ ὄρνιθες, ταὶ ἀλέκτορος ἐξεγένοντο, 960
 εὖ ἐφθερίσαντο καὶ ἔκρωτον μάλα φωνῆ,
 οἷόν τι σταλάων φορέει ἐπὶ ὕδατι ὕδωρ.
 Δὴ ποτε καὶ γενεαὶ κοράκων καὶ φῦλα κολικῶν
 ὕδατος ἐρχομένοιο Διὸς πάρα σῆμ' ἐγένοντο 965
 φαινόμενοι ἀγέληδ' αὐτῶν ἰρήκεσσιν ὁμοῖα
 φθεγγόμενοι. Καὶ πού κοράκες δίους σταλαγμοῦς
 φωνῆ ἐμιμήσαντο σὺν ὕδατος ἐρχομένοιο,
 ἢ ποτε καὶ κρώξαιτε βαρεῖν δισσάκι φωνῆ
 μακρὸν ἐπιρροίεσσιν ἐναζόμενοι πτερὰ πυκνά.
 Καὶ νῆσσαι οἰκουροὶ ὑπ' ὀφθαλμοῖς τε κολοιοὶ 970
 ἐρχόμενοι κατὰ γαστέρα τινάσσονται πτερυγέσσιν·
 ἢ ἐπὶ κύμα διώκει ἐρωδιὸς ὀδὴ λεληκώς.
 Τῶν τοὶ μηδὲν ἀπόβλητον πεφυλαγμένω ὕδωρ
 γινέσθω, μηδ' εἴ κεν ἐπιπλέον ἢ παροῖθεν 975
 δάκνωσιν μυῖται καὶ ἐφ' αἵματος ἰμείρωνται,
 ἢ λύχνοιο μύκητες ἀγείρωνται περὶ μύξαν
 νύκτα κατὰ νοτίην· μηδ' ἦν ὑπὸ χεῖματος ὄρη
 λύχνων ἄλλοτε μὲν τε φάος κατὰ κόσμον ὀρώρη,
 ἄλλοτε δ' αἰσσοῖσιν ἀπο φλόγες ἢ τε κούφαι
 πομφόλυγες· μηδ' εἴ κεν ἐπ' αὐτόφ' μαρμαίρων 980
 ἀκτίνες· μηδ' ἦν θέρος μέγα πεπταμένοιο

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

νησαῖοι ὄρνιθες ἐπασσύτεροι φορέωνται.

Μηδὲ σύ γ' ἢ χύτης ἢ τρίποδος πυριβήτεω
σπινθῆρες ὄτ' ἔωσι πέρι πλέονες, λελαθέσθαι,
μηδὲ κατὰ σποδιὴν ὀπότε ἄνθρακος αἰθουμένοιο
λάμπηται πέρι σήματ' εὐκότε κεγχερίοισιν.

985

Ἄλλ' ἐπὶ καὶ τὰ δόκευε περισκοπέων ὑστοῖο.

Εἷ γε μὲν ἠερόσσα παρἔξ ὄρεος μεγάλοιο
πυθμένα τείνηται νεφέλη, ἄκραι δὲ κολῶναι
φαίνωνται καθαραί, μάλα κεν τόθ' ὑπεύδιος εἴης.

990

Εὐδῖός κ' εἴης καὶ ὅτε πλατέος παρὰ πόντου
φαίνηται χθαμαλὴ νεφέλη, μηδ' ὑψόθι κύρη,
ἀλλ' αὐτοῦ πλαταμῶνι παραθλίβηται ὁμοίη.

Σκέπτεο δ' εὐδῖος μὲν ἔων ἐπὶ χείματι μάλλον,
ἔς δὲ γαληναίην χειμωνόθεν. Εὐ δὲ μάλα χρῆ
ἔς Φάτιν ὄρααν, τὴν Καρκίνος ἀμφεγλίσσει,
πρῶτα καθαιρουμένην πάσης ὑπένερθεν ὁμίχλης·
κείνη γὰρ φθίνοντι καθαίρεται ἐν χειμῶνι.

995

Καὶ φλόγες ἡούχαι λύχων καὶ νυκτερὴ γλαυῆ
ἡσυχον ἀκίδουσα μαραινομένου χειμῶνος

1000

γινέσθω τοι σῆμα, καὶ ἡσυχὰ ποικίλλουσα
ῶρη ὄθ' ἐσπερὴν τρώξῃ πολύφωνα κορώνη·
καὶ κόρακες μοῦνοι μὲν ἐρημαῖον βοόωντες
δισσάκις, αὐτὰρ ἔπειτα μέγ' ἐθρόα κεκλήγοντες·
πλειότεροι δ' ἀγελῆδόν, ἐπὴν κοίτιο μέδωνται,

1005

φωνῆς ἔμπλειοι· χείρειν κέ τις ὠΐσαιτο,
ὅτ' αὖ τὰ μὲν βοόωσι λιγαινομένοισιν ὁμοῖα,
πολλὰ δὲ δενδρογίοιο περὶ φλόον, ἄλλοτ' ἐπ' αὐτοῦ
ἦχι τε κείουσιν καὶ ὑπότροποι ἀπτερούονται.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Καὶ δ' ἔν που γέρανοι μαλακῆς προπάροιθε γαλήνης 1010
 ἀσφαλῆως τανύσαιεν ἕνα δρόμον ἤλιθα πᾶσαι,
 οὐδὲ παλιρρόθοί κεν ὑπέυδιοι φορέοιντο.

Ἦμος δ' ἀστερόθεν καθαρὸν φᾶος ἀμβλύνηται,
 οὐδέ ποθεν νεφέλαι πεπισομέναι ἀντιώωσιν,
 οὐδέ ποθεν ζόφος ἄλλος ὑποτρέχη οὐδέ σελήνη, 1015
 ἀλλὰ τὰ γ' ἑταπίνης αὐτως ἀμενηνὰ φέρωνται,
 μηκέτι τοι τόδε σῆμα γαληναίης ἐπικεῖσθω,
 ἀλλ' ἐπὶ χεῖμα δόκευε καὶ ὀππότε ταί γε μένωσιν
 αὐτῇ ἐνὶ χώρῃ νεφέλαι, ταὶ δ' ἄλλαι ἐπ' αὐταῖς,
 ταὶ μὲν ἀμειρόμεναι, ταὶ δ' ἐξόπιθεν, φερέωνται. 1020

Καὶ χῆνες κλαγγηδὸν ἐπειγόμεναι βρωμοῖο
 χειμῶνος μέγα σῆμα, καὶ ἐννεάγηρα κορώνη
 νύκτερον ἀείδουσα, καὶ ὅψε βοῶντε κολοισί,
 καὶ σπίνος ἠῶα σπίζων, καὶ ὄρνεα πάντα 1025
 ἐκ πελάγους φεύγοντα, καὶ ὀρχίλος ἢ καὶ ἐριθεύς
 δύνων ἐς κοίλας ὀχεάς, καὶ φῦλα κολυιῶν
 ἐκ νομοῦ ἐρχόμενα τραφεροῦ ἐπὶ ὄψιον αὐλιν.

Οὐδ' ἂν ἔτι ξευθαὶ μεγάλου χειμῶνος ἰόντος
 πρόσσω ποιήσαιντο νομὸν κηροῖο μέλισσαι,
 ἀλλ' αὐτοῦ μέλιτός τε καὶ ἔργων εἰλίσσονται 1030
 οὐδ' ὑψοῦ γεράνων μακροαὶ στίχες αὐτὰ κέλευθα
 τείνονται, στροφάδες δὲ παλιμπετὲς ἀπονέονται.

Μηδ', ὅτε νηνεμίη κεν ἀράχνια λεπτὰ φέρηται
 καὶ φλόγες αἰθύσσωσι μελαινόμεναι λύχνοιο,
 ἢ πῦρ αὔηται σπουδῇ καὶ ὑπέυδια λύχνα, 1035
 πιστεύειν χειμῶνι. Τί τοι λέγω ὅσα πέλονται
 σήματ' ἐπ' ἀνθρώπους; δὴ γὰρ καὶ ἀεκέϊ τέφρη

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

αὐτοῦ πηγνυμένη νεφτοῦ ἐπιτεκμήραιω·
 καὶ λύχνῳ χιόνος, κέγχροις ὅτ' εὐκρίτα πάντα
 κύκλω σήματ' ἔχει πυριλαμπρός ἐγγύθει μύξης· 1040
 ἄνθρακι δὲ ζώντι χαλάλης, ὀπλότε λαμπρός
 αὐτὸς εἰδέηται, μέσσω δὲ οἱ ἦντε λεπτή
 φαίνηται. νεφέλη πυρός ἔνδοθεν αἰθουμένοιο.

Πρῆνοι δ' αὖ καρποῦ καταχθές, οὐδὲ μέλαιναί
 σχῆνοι ἀπείρητοι· πάντα δέ τε πολλὸς ἀλωεὺς 1045
 αἰεὶ παπταίνει, μὴ οἱ θέρος ἐκ χειρὸς ἔρρη.

Πρῆνοι μὲν θαμινῆς ἀκύλου κατὰ μέτρον ἔχουσαι
 χειμῶνός κε λέγοιν ἐπὶ πλέον ἰσχύσοντος.
 Μὴ μὲν ἄδην ἔκπαγλα περιβρίθωιν ἀπάντη,
 τηλοτέρω δ' αὐχμοῖο συνασταχύοιν ἄροισαι. 1050

Τριπλόα δὲ σχῆνος κύει, τρισσὰ δὲ οἱ αὖλαι
 γίνονται καρποῖο, φέρει δὲ τε σήμωθ' ἐκάστη
 ἐξείης ἀρότω. Καὶ γὰρ τ' ἀροτήσιον ὥρη
 τριπλόα μείρονται, μέσσην καὶ ἐπ' ἀμφοτέρ' ἄκρας·
 πρῶτος μὲν πρώτην ἄροισιν, μέσσης δὲ τε μέσσην 1055
 καρπὸς ἐπαγγέλλει, πυμάτην γε μὲν ἔσχατος ἄλλων.

Ὅντινα γὰρ κάλλιστα λοχαίη σχῆνος ἄρηται,
 κείνω κ' ἐξ ἄλλων ἄροισιν κολυλήσιος εἶη,
 τῷ δὲ γ' ἀφαιροτάτῳ ὀλίγη, μέσσω δὲ τε μέσση.
 Αὐτως δ' ἀνθήριος τριχθὰ σκίλλης ὑπερανθεῖ,
 σήματ' ἐπιφράσσασθαι ὁμοίου ἀμήτιο. 1060

Ὅσσα δ' ἐνὶ σχίνου ἀροτῆρ' ἐφράσσατο καρπῷ,
 τοσσάδε κεν σκίλλης τεκμαίροιτ' ἄνθεσι λευκῷ
 Αὐτὰρ ὅτε σφῆκες μετυπωρινὸν ἤλιθα πολλοὶ
 πάντα βεβρίθωσι, καὶ ἐσπερίων προπάρωθεν 1065

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Πληϊάδων εἴποι τις ἐπερχόμενον χειμῶνα,
 οἶος ἐπὶ σφήκεσιν ἐλίσσεται αὐτίκα δῖνος.
 Θήλεια δὲ σύες, θήλεια δὲ μῆλα καὶ αἴγες
 ὀππότε' ἀνασιρωφῶσιν ὀχῆς, ταὶ δ' ἄρσες, πάντα
 δεξάμεναι, πάλιν αὐτίς ἀναβλήδην ὀχέωνται, 1070
 αὐτως κε σφήκεσσι μέγαν χειμῶνα λέγοιεν.
 Ὅψε δὲ μισγομένων αἰγῶν μῆλων τε συῶν τε
 χαίρει ἄνολβος ἀνὴρ, ὃ οἶ οὐ μάλα θαλπιδίωντι
 εὐδιδιον φαίνουσι βιβαζόμεναι ἐνιαυτόν.

Χαίρει καὶ γεράνων ἀγέλαις ὥρατος ἀροτρεὺς 1075
 ὦριον ἐρχομένης, ὃ δ' ἄωριος αὐτίκα μᾶλλον·
 αὐτως γὰρ χειμῶνες ἐπέρχονται γεράνοισιν,
 πρώτα μὲν καὶ μᾶλλον ὀμιλαδὸν ἐρχομένησιν
 πρώτοι· αὐτὰρ ὅτ' ὄψε καὶ οὐκ ἀγεληδὰ φανεῖσθαι
 πλείοτερον φορέονται ἐπὶ χρόνον, οὐδ' ἅμα πολλαί, 1080
 ἀμβολίη χειμῶνος ὀφέλλεται ὕστερα ἔργα.

Εἰ δὲ βόες καὶ μῆλα μετὰ βρίθουσαν ὀπώρην
 γαῖαν ὀρύσσουσιν, κεφαλὰς δ' ἀνέμοιο βορῆος
 ἀντία τείνωσιν, μάλα κεν τότε χείμερον αὐταὶ
 Πληϊάδες χειμῶνα κατερχόμεναι φορέοιεν. 1085

Μὴ δὲ λίην ὀρύχοιεν, ἐπεὶ μέγας οὐ κατὰ κόσμον
 γίνεται οὔτε φυτοῖς χειμῶν φίλος οὔτ' ἀρότοισιν·
 ἀλλὰ χιῶν εἴη πολλὴ μεγάλας ἐπ' ἀρούραις
 μήπω κεκρμένη μηδὲ β. ὠθρῆ ἐπὶ ποίῃ,
 ὄφρα τις εὐεστοῖ χαίρη ποτιδέγμενος ἀνὴρ. 1090

Οἱ δ' εἴην καθύπερθεν ἐοικότες ἀστέρες αἰεῖ,
 μηδ' εἴς μηδὲ δύνω μηδὲ πλέοντες κομῶντες·
 πολλοὶ γὰρ κομῶσιν ἐπ' αὐχηρῶ ἐνιαυτῶ.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Οὐδὲ μὲν ὄρνιθων ἀγέλαις ἠπειρόθεν ἀνήρ,
 ἐκ νήσων ὅτε πολλαὶ ἐπιπλήσσωσιν ἀρούραις 1095
 ἐρχομένου θέρος, χαίρει· περιδείδι δ' αἰνῶς
 ἀμητῶ, μή οἱ κενεὸς καὶ ἀχύρμιος ἔλη
 αὐχμῶ ἀνηθείς. Χαίρει δέ που αἰπόλος ἀνήρ
 αὐταῖς ὄρνιθεσσιν, ἐπὴν κατὰ μέτρον ἴωσιν,
 ἐλπίμινος μετέπειτα πολυγλαγῆος ἐνιαυτοῦ. 1100
 Οὕτω γὰρ μογεροὶ καὶ ἀλήμονες ἄλλοθεν ἄλλοι
 ζῶμεν ἄνθρωποι· τὰ δὲ πὰρ ποσὶ πάντες ἐστοῖμοι
 σήματ' ἐπ' γυνῶναι καὶ εἰς αὐτίκα ποιήσασθαι.
 Ἄρνάσι μὲν χειμῶνας ἐτεκμήραντο νομῆες,
 εἰς νομὸν ὅπποτε μᾶλλον ἐπειγόμενοι τροχόωσιν, 1105
 ἄλλοι δ' ἐξ ἀγέλης κριοί, ἄλλοι δὲ καὶ ἀμνοὶ
 εἰσοδοιοὶ παίζωσιν ἐρειδόμενοι κεράεσσιν·
 ἢ ὅππ' ἄλλοθεν ἄλλοι ἀναπλίσσωσι πόδεσσιν
 τέτρασιν οἱ κυτῆφοι, κερμοὶ γέ μὲν ἀμφοτέροισιν·
 ἢ καὶ ὅτ' ἐξ ἀγέλης ἀεκούσια κινήσωσιν 1110
 δεξιῶν εἰσελάοντες ὄμιος, τὰ δὲ πάντοθι ποίης
 δάκνωσιν πυκινῆσι κελευόμενα λιθάεσσιν.
 Ἐκ δὲ βοῶν ἐπύθοντ' ἀρόται καὶ βουκόλοι ἄνδρες
 κινυμένου χειμῶνος, ἐπεὶ βόες ὅπποτε χηλὰς 1115
 γλώσση ὑπωμαίοιο ποδὸς περιλιχίησονται
 ἢ κοίτῃ πλευρὰς ἐπὶ δεξιτερὰς τανύσονται,
 ἀμβολίην ἀρόταιο γέρων ἐπιέλετ' ἀροτρεύς.
 Οὐδ' ὅτε μυκῆμοιο περίπλειοι ἀγέρωνται
 ἐρχόμεναι σταθμόνδε βόες βουλοσίῳ ὄρη,
 σκυθραὶ χειμῶνος πόριες καὶ βουβοσίοιο 1120
 αὐτίκα τεκμαίρονται ἀχτίμεροι ἐμπλήσεσθαι.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Οὐδ' αἴγες πρίνοιο περισπύδουσαι ἀκάνθαις
 εὐδίοι, οὐδὲ σύες φορυτῶ ἔπι μαργαίνουσαι.

Καὶ λύκος ὀππότε μακρὰ μονόλυκος ὠρύηται,
 ἢ ὄτ' ἀροτρήων ὀλίγον πεφυλαγμένος, ἀνδρῶν 1125
 ἔργα κατέρχεται, σκέπαος χατέοντι ἐοικώς,
 ἐγγύθεν ἀνθρώπων, ἵνα οἱ λόγος αὐτόθεν εἴη,
 τρίς περιτελλομένης ἡοῦς χειμῶνα δοκεύειν.

Οὕτω καὶ προτέροις ἐπὶ σήμασι τεκμήρηαιο
 εσσομένων ἀνέμων ἢ χεῖματος ἢ ὑετοῦ 1130
 αὐτὴν ἢ μετὰ τὴν ἢ καὶ τριτάτην εἴ' ἐς ἡῶ.

Ἄλλὰ γὰρ οὐδέ μύες, τετριγότες εἴ ποτε μᾶλλον
 εὐδίοι ἐσκήρτησαν ἐοκότες ὀρχηθμοῖσιν,
 ἄσκηπτοι ἐγένοντο παλαιότεροις ἀνθρώποις,
 οὐδὲ κύνες καὶ γὰρ τε κύων ὠρύξατο τισσὶν 1135
 ἀμφοτέρως χειμῶνος ἔπερχομένοιο δοκεύων,
 κάκεῖνοι χειμῶνα μύες τότε μαντεύονται.

<Καὶ μὴν ἐξ ὕδατος καὶ καρκίνος ὥχετο χέρσον
 χειμῶνος μελλοντος, ἐπαίσσεσθαι ὀδοῦτο.
 Καὶ μύες ἡμέριοι ποσοὶ στ βάδα στρωφῶντες 1140
 κοίτης ἡμείρονται, ὅτ' ὕμβρου σήματα φαί.η.>

Τῶν μηνῶν κατόνοσσο καλὸν δ' ἐπὶ σήματι. σῆμα
 σκέπτεσθαι μᾶλλον δὲ δευτὴν εἰς ταῦτόν ἰόντων
 ἐλπωρῆ τελέθει τριτάτῳ δὲ κε θαρσησεας.
 Αἰεὶ δ' ἂν παριόντος ἀριθμοῖς ἐνιαυτοῦ 1145
 σήματα συμβάλλων εἴ που καὶ ἐπ' ἀστέρῳ τοίῃ
 ἥως ἀντέλλοντι φασίνται ἢ κατιόντι,
 ὀπποῖήν καὶ σῆμα λέγοι· μάλα δ' ἄρκιον εἴη
 φράζεσθαι φθίνοντος ἐφισταμένοιό τε μηνός

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

τετράδας ἀμφοτέρας· αἱ γὰρ τ' ἄμυδις συνιόντων
μηνῶν πείρατ' ἔχουσιν, ὅτε σφαιρώτερος αἰθήρ
ὀκτῶ νυκτὶ πέλει χήτει χηροποιῖο σελήνης.
Τῶν ἄμυδις πάντων ἐυκεκμμένος εἰς ἐνιαυτὸν
οὐδέποτε σχεδίως κεν ἐπ' αἰθέρι τεκμήραιο.

i 150